

60. Tiistaina 22 päivänä toukokuuta 1990

kello 17

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi kunnallislain muuttamisesta ja laiksi neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä 1800

Hallituksen esitys n:o 136/1989 vp.
Lakialoite n:o 7/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10

2) Ehdotukset laiksi Teijon alueen käyttämisestä „

Hallituksen esitys n:o 234/1989 vp.
Lakialoite n:o 34/1989 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 5

3) Ehdotus laiksi Euroopan vapaa-kauppaliiton perustamista koskevan konvention muuttamisesta tehdyn päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1806

Hallituksen esitys n:o 38
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 47 ulko-maalaislaiksi „

5) Hallituksen esitys n:o 48 laiksi valtuuttalain muuttamisesta 1810

6) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi leimaverolain muuttamisesta 1811

7) Hallituksen esitys n:o 52 laiksi omenan tullin muuttamisesta „

8) Hallituksen esitys n:o 53 laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta „

9) Hallituksen esitys n:o 54 laiksi maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta sekä laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja valkuaisverosta annetun lain 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta „

10) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi asumisoikeusasunnoista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 1818

11) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta 1821

12) Hallituksen esitys n:o 61 laiksi yhtiöjärjestykseen perustuvasta kunnan lunastusoikeudesta ja osakkeiden nimimäishinnoista ja laiksi leimaverolain 57 §:n muuttamisesta „

13) Asetus 27 päivältä huhtikuuta 1990 museoviraston eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä nimien muuttamisesta (A n:o 8) „

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pe-sälä.

Nimenhuudon asemasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi kunnallislain muuttamisesta ja laiksi neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 136/1989 vp.

Lakialoite n:o 7/1989 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotukset laiksi Teijon alueen käyttämisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 234/1989 vp.

Lakialoite n:o 34/1989 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. J. Roos: Arvoisa puhemies! Olen monta kertaa puhunut tekemäni lakialoitteen puolesta, joka on saanut eduskunnan suuren enemmistön tuen. Nyt näyttää siltä, että huutavan ääni korvessa on tullut kuuluviin. Olen erittäin iloinen, että maa- ja metsätalousvaliokunta on saanut mietinnön valmiiksi kyseisestä asiasta. Ennen kaikkea olen iloinen siitä, että eduskunta on käyttänyt

todellista valtaansa eikä vain tuijottanut sokeasti hallituksen esitykseen.

Tämä on kerrassaan oiva osoitus parlamentarismen toimivuudesta. Tämä on samalla osoitus siitä, että me emme vain puhu, vaan myös toimimme joissakin asioissa puheitemme mukaan. Kiitoksen todella haluan osoittaa maa- ja metsätalousvaliokunnan niille aktiivisille jäsenille, jotka ovat sitkeästi ajaneet tekemääni lakialoitetta elikkä retkeilyalueen perustamista juuri sille alueelle, missä ihmisten valtaenemmistö asuu.

Valiokunnan kannanotto sopii myös loistavasti ympäristöpoliittisen selonteon yhteyteen, jossa hallitus nimenomaan kiinnitti huomiota valtion retkeilyalueitten perustamiseen myös Etelä-Suomeen. On todella paikallaan, että Etelä-Suomeen saadaan yhtenäisiä, yleisölle tarkoitettuja suojelu-, ulkoilu- ja virkistysalueita. Olen myös ymmärtänyt, että tästä seikasta vallitsee poliittisissa ryhmissä varsin laaja yksimielisyys. Kuten totesin, valtion retkeilyalueen perustaminen Teijoon palvelee todella hyvin maamme valtaenemmistön tarpeita, asuuhan noin puolet Suomen väestöstä puolentoista — kahden tunnin automatkan päässä kyseisestä alueesta.

Kuten tekemässäni lakialoitteessa totean, retkeilyalueeksi Teijon alue sopii erittäin hyvin. Siellä on jo nyt rauhoitukseen suunniteltuja ja rauhoitettuja alueita, mm. Lounais-Suomen suurin kohosuo Punassuo on jo nyt metsähallituksen omistuksessa. Se on muodostettu soidensuojelualueeksi. Tähän suojelualueiden ryhmään kuuluvat myös Lähdesuo ja Hamarijärven alueen pohjoisosat, jota on vielä nyt laajennettu.

Teijon erämaaluonne on säilynyt varsin hyvin eri kartanoitten omistuksessa. Alueen pohjoisosat on kokonaan asumaton hyvin korkeaa ja kallioista maata. Siellä on myös joukko järviä, joiden rannat ovat kokonaan rakentamattomat. Sama koskee myös eteläosaa, joka on kuitenkin soistuneempi ja pintamuodoltaan tasaisempi.

Alueen järvet ovat hyvin korkealla, ja putouskorkeus on useita kymmeniä metrejä. Alueella on siis hyvin runsaasti myös historiallista arvoa. Kaikki järvet ovat eri tavoin säännösteltyjä, ja kouhuvista koskista on saatu myös energiaa näihin päiviin asti.

Alueella on lisäksi runsaasti hienoja lehtoja ja purolaaksoja, joissa on erilaisia patoja ja putkirakennelmia. Alueella on lisäksi run-

saasti hyväkuntoisia metsäteitä, joitten varret tulevat tarjoamaan retkeilijöille hyviä leirintäpaikkoja. Samoin järvien rannat sopivat rakentamattomina loistavasti retkeilyn käyttöön. Kaiken lisäksi lukuisat järvet tarjoavat mahdollisuuden virkistyskalastuksen korkealuokkaiseen järjestelyyn.

Asian käsittelyn yhteydessä on monta kertaa tullut esille hallituksen esitys, jossa toinen puoli alueesta olisi tehty yhteismetsäksi ja toinen puoli retkeilyalueeksi. Mikäli alueesta olisi muodostettu yhteismetsä noin 100—150 osakkaalle, olisivat retkeilymahdollisuudet olleet täsmälleen samat kuin missä tahansa eteläsuomalaisessa talousmetsässä. On kuitenkin paikallaan muistaa, että yhteismetsän osakkaitten pääasiallinen tarkoitushan on saada sijoittamalleen pääomalle tuottoa. Näin muodoin metsänhoidossa olisi käytetty tehometsänhoitomenetelmiä ja myös kaadettu metsää unohtaen samalla mahdollisesti retkeilyn tarvitsemat alueelliset ja maisemalliset näkökohdat.

On myös paikallaan muistaa, ettei alue ole ollut yksityisen omistuksessa viime vuosina, vaan valtion, ja se on todella syytä pitää valtion omistuksessa, kuten maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintökin edellyttää.

On myös syytä huomioida, ettei retkeilyalue ole suojelualue. Karkeasti hahmoteltuna retkeilyalue sisältää aarnio-osia, jotka jäisivät käytännössä koskemattomiksi. Parhaat metsäalueet olisivat talousmetsinä, joissa ei saisi käyttää raskaita koneita eikä tehdä pysyviä metsäautoteitä. Kuitenkin tehtäisiin normaalia metsänhoitotyötä, jossa puutavaran ulosotto tulisi tapahtumaan pääasiassa talvella tai sitten jo olemassaolevia teitä pitkin. Näköalapaikat ja järvien rannat hoidettaisiin ns. puistometsinä. Koko alueen polut ja retkeilyreitit pidettäisiin retkeilyalueella jatkuvasti kunnossa. Yleisöä varten tulisi lisäksi rakentaa tulenteko- ja mahdollisia leiriytymispaikkoja.

Nyt perustettava retkeilyalue tyydyttää myös upeasti Perniön kunnan kantaa: kunta oli retkeilyalueen puolella. Myös kunnan osayleiskaavassa, joka koskee Teijon Mathildedalin aluetta, on erittäin suuri paino asetettu retkeilylle ja alueen läpi kulkeville polkureiteille. Kaavassa on ilmaistu se, että näin suuri yhtenäinen alue Etelä-Suomessa tarjoaa merkittävän retkeilymahdollisuuden kaupunkilaistuvalla väestöllä.

Kuten totesin, alue on varsin suuren väkijoukon ulottuvilla ja myös saavutettavissa monin tavoin, ei pelkästään maanteitse. Perustettavalta retkeilyalueelta on myös luonnollinen vesiyhteys esimerkiksi Saaristomeren kansallispuistoon, ja ne näin muodoin täydentävät varsin mukavasti toisiaan.

Perustettavaa retkeilyaluetta voitaisiin käyttää myös eräänlaisena malliesimerkkinä ja koealueena eränkäynnin järjestelyistä Etelä-Suomessa. Tähän Teijon alueella on runsaasti perinteitä, mm. alueen tuhatpäinen kanadanhanhikanta on riistanhoidon mallinäyte. Aluetta voitaisiin käyttää eräänlaisena tutkimuskohteena, jossa voidaan tarkkailla esimerkiksi eteläsuomalaisten metsien tilaa.

Alueen muodostaminen retkeilyalueeksi turvaa myös Teijon vanhojen ruukkialueiden tarkoituksenmukaisen käytön. Olen tekemässäni lakialoitteessa, jota 121 edustajaa lisäkseni on tukenut, ottanut huomioon myös tavan, jolla korvataan kustannukset maatalouden kehittämisrahastoon. Näinhän valiokuntakin on mietinnössään todennut.

Koska valiokunnan mietinnössä on myös vastalauseita, haluan muutamalla sanalla puuttua tähän asiakohtaan. Lienee todella vanhakantainen ajattelutapa, että yhteiskuntaa säilytettäisiin vain yhteismetsän avulla. Ympäristöarvojen hyvin brezhneviläinen ajattelutapa ei voi kuulua tämän päivän yhteiskuntaan. Myöskään kotikuntani maatilojen elinvoimaisuus ei ole heikointa Suomessa. Kun asetetaan vastakkain yksityinen maanomistus kyseisellä alueella tai esittämäni retkeilyalue, joka palvelee erittäin suurta väestönosaa, on mielestäni hyvin vaikea perustella yhteismetsän perustamista kyseiselle alueelle.

Vastalauseessa on myös kiinnitetty huomiota hintaan, joka maksetaan maatalouden kehittämisrahastolle, ja todettu 30 miljoonan olevan riittämättömän. En ole metsäalan asiantuntija, mutta uskon, ettei 30:tä miljoonaa olisi maksettu, mikäli olisi ollut kysymyksessä yhteismetsän perustaminen.

Hyvin monet yleiset syyt puoltavat valtion retkeilyalueen perustamista Etelä-Suomeen yhteismetsän sijasta. Me tiedämme, että yhteiskunnan omistuksessa on todella vähän Etelä-Suomessa tämän suuruusluokan alueita. Olen useasti todennut, että nämä alueet ovat käytännössä joko täysmittaisen metsätalouden käytössä tai sitten täydellisesti rau-

hoitettuja. Puhtaasti retkeilyyn tai samoiluun ja majoittumiseen varattuja metsäalueita ei valtiolla ole lainkaan Etelä-Suomessa, ja kuitenkin tiedetään niiden tarpeen olevan ilmeinen.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lämpimästi kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa hyvästä työstä. Nyt asia on eduskunnan käsissä, ja lakialoitteeni todella pitää sisällään eduskunnan enemmistön tahdon.

Haluan vielä lopuksi muistuttaa, että kyseisen lain toteuttaminen turvaisi myös sille kansanosalle, jolla ei ole mahdollisuuksia hankkia omaa rantaa tai omia mökkejä, mahdollisuuden nauttia suomalaisen luonnon kauneudesta. Samoin lain toteuttaminen on konkreettinen näyttö ja osoitus siitä vastuusta, jolla haluamme turvata tulevillekin sukupolville mahdollisuuden liikkua suomalaisessa luonnossa ja nauttia siitä.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Etelä-Suomi tulee saamaan kerrassaan upean valtion maille perustettavan retkeilyalueen, mikäli käsittelyssä oleva esitys hyväksytään. Valtion retkeilyalueita on Suomessa tämän jälkeen kuusi. Varsinais-Suomessa retkeilyalue on ensimmäinen. Harvoin valiokunnasta saapuva esitys muodostuu sellaiseksi ilosanomaksi kuin juuri tämä esitys. On monta syytä, joista kannattaa iloita. Ympäristöväki on jo pitkään toivonut, että Etelä-Suomeen saataisiin yhtenäisiä yleisölle tarkoitettuja suojelu-, ulkoilu- ja virkistysalueita. Teijon alue on suoranainen helmi tällaiseen tarkoitukseen monipuolisen maastonsa, metsien, soiden ja järvien sekä luonnonarvojensa ansiosta. Alueen virkistysarvoa lisäävät monet luonnonsuojelun ja kulttuuriarvojen kannalta merkittävät alueet.

On arvokas asia, että myös eteläsuomalaisilla on mahdollisuus nyt esitetyllä tavalla nauttia luonnonarvoista, jopa erämaa-alueiden ainutkertaisuudesta. Tätä voi luonnehtia kansalaisten ja luonnon voitoksi. Tämä on myös eduskunnan voitto — perin harvinaisen. Enpä juuri muista 10 vuodelta tapausta, jolloin jokin valiokunta olisi siirtänyt hallituksen esityksen syrjään ja päättänyt esittämään kansanedustajien lakialoitteen pohjalta asian jatkokäsittelyä.

Jos eduskunta tämän nyt hyväksyy, ei Teijon noin 2 400 hehtaarin aluetta puoliteta yhteismetsälle ja retkeilyalueeksi, vaan koko

Teijon alueesta muodostetaan retkeilyalue. Kansanedustaja Jukka Roos ja 121 muuta kansanedustajaa ovat saaneet tahtonsa toteutetuksi — varsin oikea ratkaisu mielestämme, ainakin mielestäni. Onhan se alun perinkin eduskunnan enemmistön tahto. Voitanee kai luonnehtia pelkäksi pysähtyneisyyden ajan kummajaiseksi sitä hallituksen esitystä alueen puolittamisesta, joka tehtiin samaan aikaan, kuin kansanedustajien enemmistön aloite oli jo valiokunnassa.

Mutta menneet ovat menneitä, ja menneet voidaan nyt unohtaa ja välittää todella kiitoksen viestejä maa- ja metsätalousvaliokunnalle, perustuslakivaliokunnalle, talousvaliokunnalle, Perniön kunnalle — ja ilmeisesti maa- ja metsätalousministeri Pohjalakin ansaitsee tunnustuksen. (Ed. Aittoniemi: Ja SMP!) Erityisen kiitoksen ansaitsee ed. Jukka Roos, teijolainen kansanedustaja, joka on oivaltanut tämän alueen suurenmoisen merkityksen kansalaisten vapaassa retkeilykäytössä ja halunnut tinkimättä kamppailla asian puolesta. Mikäli eduskunta esityksen hyväksyy, voi eduskuntakin mielestäni kiittää itseään ja todeta, että tämä on eduskunnan voitto. Teijon retkeilyalueella joskus vaeltelevat kansanedustajien lastenlapset voisivat perustellusti ajatella: eduskunta ryhdistäytyi kerran ja Teijon retkeilyalue syntyi. Se syntyi silloin, kun ukki tai mummi oli kansanedustajana vuonna 1990. (Ed. Aittoniemi: Oi noita aikoja!) — Ne olivat hyviä aikoja siltä osin.

Toivon lopuksi, että hallitus myöntää budjeteissa riittävät voimavarat retkeilyalueen kehittämiseen, jotta siitä tulee toimiva ja käyttökelpoinen. Uskon, että ed. J. Roos esittelee upean Teijon retkeilyalueen jokaiselle halukkaalle kansanedustajallekin.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. J. Roosille haluaisin aluksi esittää pari kommenttia.

Ed. Roos puheenvuorossaan totesi, että on vanhakantaista ja brezhnevilaista ajatella sillä tavalla, että yhteiskuntaa säilytetään vain yhteismetsän kautta ja avulla. Tähän esitän heti vastakysymyksen: Onko valtion ja yhteiskunnan omistus ainoa keino ja tapa säilyttää ja muodostaa joko luonnonsuojelualueita tai retkeilyalueita? Valitettavasti tähän saakka meillä on ollut sellainen käsitys, että ainoa keino suojella jotakin tai muodostaa esimerkiksi retkeilyalue on se, että alue

on joko valtion kunnan omistuksessa. Yhteiskunnan omistustapa on toki ideologisesti hyvin lähellä vasemmistoa, jonka aate lähtee siitä, että yhteiskunnan omistus on se, mitä tavoitellaan.

Samanaikaisesti on todettava, että tällainen omistustapa on tavattoman kallis yhteiskunnalle ja nimenomaan on aikaansaanut sen, että esimerkiksi sellaisten luonnonsuojelualueiden muodostaminen, jotka ovat yksityisomistuksessa, on kaatunut siihen, että valtiolla ei ole ollut rahaa hankkia näitä alueita käypään hintaan omistukseensa.

Siinä mielessä haluaisin palauttaa mieliin sellaisen ajatuksen, jota edellisen hallituksen maa- ja metsätalousministeri Toivo Yläjärvi nosti esille, kun hän vieraili Torronsuon kansallispuistoalueella. Hän nimenomaan peräänkuulutti siellä ennakkoluulotonta tarkastelukulmaa ja sitä, olisiko mahdollisuus löytää jonkin muikin vaihtoehto rakentaa hyvä yhteistyö metsänomistajien ja retkeilyalueen käyttäjien välillä. Eli yhteistoimintasopimuksella päästäisiin samanlaiseen lopputulokseen, eikä silloin olisi välttämättä käytettävä valtion markkoja alueen hankkimiseksi yhteiskunnalle.

Hallituksen esitys, joka koskee Teijon alueen muodostamista, rakensi mielestäni kirkon keskelle kylää. Siinähan lähdettiin siitä, että puolet alueesta tulisi retkeilyalueeksi ja toisen puolen saisi yhteismetsä käyttöönsä. Tällä tavalla olisi voitu antaa niille Perniön kunnan alueella toimiville viljelijöille, joista valtaosa tällä hetkellä omistaa hyvin pienen määrän metsiä ja joiden tilan keskipinta-ala on käsittääkseni alle 30 hehtaaria viljeltyä, hyvä lisätulolähde nimenomaan yhteismetsän kautta. Nyt tämä mahdollisuus on poissa, kun maa- ja metsätalousvaliokunnassa äänestyksen jälkeen on päädytty alueesta muodostamaan kokonaisuudessaan retkeilyalue. Nähdäkseni tässä ainoa ero on pitkälti se, että nyt metsähallitus hyödyntää sen metsän tuoton, joka toisessa vaihtoehdossa olisi ollut käytettävissä viljelijöille yhteismetsän kautta. Eli on puhtaasti kyse siitä, että nyt on hallitus ja lähinnä eduskunnan enemmistö kääntänyt selkänsä niille maanomistajille, jotka elivät toiveissa saada tältä alueelta yhteismetsää.

Edelleen haluaisin korostaa sitä, mikä maa- ja metsätalousvaliokunnassa oli melkoisen kiistan kohteena, ja se on korvaus,

joka tästä alueesta tulisi maksaa maatilahallitukselle, jonka aluetta tämä on. Se kanta, jota erityisesti kokoomuksen ryhmä valiokunnassa edusti, että riittää korvaukseksi 30 miljoonaa markkaa, on aika hämmästyttävä. Se on hämmästyttävä siitä yksinkertaisesta syystä, että tällä tavalla 6,7 miljoonaa markkaa on nyt poissa maatilatalouden kehittämisrahastosta, joka sinne olisi saatu, jos alue olisi esimerkiksi muodostettu yhteismetsäksi. En ymmärrä, mikä ero on siinä, jos maatilahallitus luovuttaa omistamansa alueen yksityisille viljelijöille taikka yhteismetsälle taikka esimerkiksi ympäristöministeriön hallintaan taikka metsähallituksen omistukseen. Eikö samaa korvausperustetta pitäisi käyttää, on saajana mikä taho näistä kolmesta tahansa? Minusta tässä nyt luodaan uutta käytäntöä ja todella sillä tavalla, että 6,7 miljoonaa markkaa jää maatilatalouden kehittämisrahastolta saamatta sitä rahaa, joka sille kuuluisi, kun maatilahallituksen omistuksessa oleva Teijon alue muodostetaan kokonaisuudessaan retkeilyalueeksi.

Arvoisa puhemies! Asian toisen käsittelyn yhteydessä tulen tarkemmin esittelemään valiokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen ja käymään sen perusteluja läpi, mutta tässä yhteydessä halusin nostaa esille vain korvauskysymyksen, joka tavallaan luo merkittävää uutta käytäntöä. Sitä ainakaan keskustan valiokuntaryhmä ei voi olla hyväksymässä, että me tietoisesti, tahallaan ja tahtoen otamme 6,7 miljoonaa markkaa maatilatalouden kehittämisrahastosta varoja pois tilanteesta, jossa ne todella kuuluisivat sinne.

Ed. J. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttilalle jonkin verran sanoisin.

Lähden loppupäästä kelaamaan tätä asiaa. Minä kyllä ymmärrän, mikä ero tässä asiassa olisi ollut, jos alue olisi tullut yksityiseen omistukseen. Varmasti ed. Anttilakin tietää, että alue pitää sisällään neljä rakentamatonta järveä, ja erittäin kova paine olisi tullut näitten järvenrantojen rakentamiseen. Se kai tässä on ollut hokuttimenakin. Se on ollut yksi varsin ratkaiseva tekijä tässä asiassa.

Mielestäni retkeilyaluetta, jos se tulee yksityiseen omistukseen, on aika vaikea rahoittaa valtion budjettivaroilla. Nyt kun se tehdään valtion budjettivaroilla, siellä ei tarvitse olla lippuautomaattia, mihin pistät 10 mark-

kaa sisälle, että pääset kuljeskelemaan retkeilyalueelle. Nyt se toimii niin kuin valtion retkeilyalueen tulee toimia.

Mielenkiintoista tietysti vielä on ollut senkin, että muistan, että näitten 121 allekirjoittajan joukossa oli myös ed. Anttila, joka tuki tätä hanketta silloin, kun tämä sai laajaa julkisuutta. Mutta nyt jonkin syyn vuoksi — jokainenhan meistä saa päättää, miten haluaa asioihin suhtautua — jotkut asiat on kaatanee tämän.

Tämä on se oleellinen ero tässä asiassa: Yksityiset haluavat rahastaa sillä hommalla, ja nyt kun se tulee valtion retkeilyalueeksi, siitä tulee todella alue, missä ei tarvitse aina olla rahakukkaro auki.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. J. Roosille pariin asiaan.

Ensinnäkin järvenrantojen rakentamispaineesta: Ei tässä minusta siinä mielessä mitään suurta vaaraa ole, että meillähän on lainsäädäntö, jolla kunnat päättävät ihan tarkkaan siitä, mihin ja mitä voidaan rakentaa. Eli on täysin yhteiskunnan päätöksen teon kontrollissa näiden järvenrantojen rakentaminen jatkossa.

Ed. Roos totesi, että yksityiset haluavat rahastaa. Kun alue muodostetaan tällä tavalla valtion toimenpitein retkeilyalueeksi, rahaahan siihen silloinkin käytetään, veronmaksajien markkoi. Nyt maksamiseen osallistuvat kaikki. Jos siitä yksityiset rahastaisivat, siitä maksavat vain ne, jotka sitä käyttäisivät.

Kolmantena toteaisin sen, että kun asioihin perehtyy perusteellisesti kuten tähän asiaan valiokunnassa, niin totean, että on ollut aikanaan virhe, kun kirjoitin nimen tähän lakialoitteeseen. Se tietää vain sitä, että poliitikkokin voi muuttaa kantaansa silloin, kun saa asiasta lisää tietoja. Minusta tässä hallituksen esitys olisi ollut kirkko keskellä kylää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Anttilan esiintyminen tässä asiassa stimuloi puhumaan jo tässä vaiheessakin isossa salissa.

Eduskunta voi merkitä tähän mennessä kolmen vuoden aikana kaksi merkittävää ympäristönsuojelutekoa, joilla on laajempaa merkitystä. Toinen on Ystävyyden puiston aikaansaaminen ja sen laajentaminen

eduskunnan työn tuloksena, ja toinen on ehdottomasti tämä Teijon retkeilyalue. Sen sijaan raskaan polttoöljyn kuljetuskielto Saimaalla, josta äsken päätettiin, ei kuulu suuriin ympäristönsuojelutekoihin sellaisena kuin se äsken päätettiin toteuttaa.

Siitä että tämä ilonhetki nyt eduskunnalle koittaa, todella kiitos erityisesti kahdelle vaikuttajalle: Ministeri Toivo T. Pohjalalle siitä, että hän hyvin rakentavalla tavalla suhtautui tähän hankkeeseen, käytti paljon aikaa keskusteluihin, selvittelytyöhön ja näki sen vaivan, että kävi useamman kerran valiokunnalle selvittämässä asiaa ja sillä tavalla tällainen vuoropuhelu on johtamassa hyvään lopputulokseen. Toinen kiitos tietysti ed. Jukka Roosille, joka on tehnyt hartiavoimin töitä tässä asiassa ja saanut myös tuloksia aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän erityisesti huomiota valiokunnan mietintöön liittyvään vastalauseeseen. Jokainen meistä on sitä mieltä kuin on ja perustelee sillä tavalla kuin perustelee oman kannanottonsa. Mutta kun tuolta Oulujoen pohjoispuolelta tulee kansanedustajana tänne ja lukee, että pientilan raja on 30 hehtaaria peltoa, niin kyllähän siinä henkilökohtainen katsomus älähtää. Se on sellainen asiakirja, että tupailtaan tulen viemään tämän ja lukemaan ja sanomaan, että tähän sitä pitää pyrkiä, että yrittäkääpä keskustapuolueen joukossakin vaikuttaa ne, jotka kuulijoista ovat keskustapuolueen jäseniä tai aktiiveja. Asiat voidaan nähdä niin kovin monella tavalla ja pula nähdä kovin monella tasolla ja tavalla.

Tässä asiassa yksinkertaisesti oli vastakain noin 60 maatalousyrittäjää, joille varmasti olisi mukava lisätulo paikallaan. Ei kukaan sitä kiellä. Mutta kun mitalin toisella puolella on 1,5—2 miljoonaa Etelä-Suomen asukasta, joille retkeilyaluevaihtoehtoja on todella vähän tarjolla, niin kyllä silloin täytyy päätyä jälkimmäisten erityisen huomioon ottamisen kannalle. Yhteiskunnan omistuksen tuominen tässä yhteydessä jonkinlaiseksi kriteeriksi ratkaisulle sillä tavalla kuin ed. Anttila äsken teki ei kyllä nyt mielestäni ole paikallaan. Yksityisomistus on ihan varmasti hyvä asia, mutta sen käyttäminen tässä kriteerinä menee kyllä poskelleen. Tässä on kysymys siitä, millä tavalla retkeilyalueinstituutio pystytään parhaiten toteuttamaan käytännössä, ja se todella parhaiten toteutuu

käytännössä sillä tavalla, että alue on valtion elikkä yhteiskunnan omistuksessa, metsähalitus sitä hallitsee ja pitää hoitamisesta myös huolen.

Tähän liittyy kuitenkin pieni kauneusvirhe valiokunnan mietinnössä. Nimittäin siinä todetaan näin vaatimattomalla tavalla, sanotaan nyt vaikka näin: "Valiokunta pitää tärkeänä, että perustettavaan retkeilyalueeseen rakennetaan ainoastaan retkeilyreittejä tarpeellisine opastuspisteineen sekä luonnonsuojelun ja retkeilyalueen käytön samoin kuin metsänhoidollisten toimenpiteiden kannalta välttämättömiä vähäisiä rakennelmia." Teksti on sinänsä hyvä, mutta "pitää tärkeänä" olisi ehdottomasti pitänyt olla "edellyttää" eli kaikkein voimakkain ponsilausuma tässä yhteydessä. Kun asia tulee kolmanteen käsittelyyn, tulen tekemään tätä koskevan ehdotuksen. Olisin sen valiokunnassa tehnyt, mutta kun olin Strasbourgissa, ei ollut mahdollisuus olla lopullisessa käsittelyssä paikalla valiokunnassa.

Ed. Anttilalle vaihtoehdoista: Hän on käyttänyt jo useamman kerran ilmaisua "kirkko keskelle kylää". Hallitus esitti puolta yhteismetsäksi, puolta retkeilyalueeksi, esitti väärää päättä retkeilyalueeksi. Jos siihen ratkaisuun olisi menty, ed. Anttila, väärää päättä. On erittäin hyvä, että eduskunnasta löytyy ryhtiä ja ministeristä tarmoa niin, että koko alue saadaan tähän tarkoitukseen eikä päädytty torsoon ratkaisuun. Eräät merkittävät asiantuntijat totesivatkin, että jos se olisi mennyt hallituksen esityksen mukaan, olisi pitänyt miettiä koko hanketta aivan uudella tavalla. Hyvä, että se meni näin.

Sitten tuosta 30 miljoonasta markasta korvausrahoja. Ed. Laitinen, joka on tämän alan todellinen asiantuntija — tehnyt siviilityössään tammöistä laskentatyötä — osoitti valiokunnalle harvinaisen selvästi ja kiistattomasti ne perusteet, joilla tällainen asia pitää ratkaista. Aivan toinen asia on, että kehittämisrahastoon tarvitaan lisää rahaa. Se vain on hoidettava toisella tavalla, rahastamisen paikka ei ollut tässä.

Sitten, mikä on hyvin merkittävää, kun päädyttiin ed. Laitisen sofistikoitulle laskentatapakannalle, samalla annettiin selvä enakkotapaus, viite siitä, millä tavalla pitää hoitaa luonnonsuojelualueiden lunastuspauksissa hinnoittelu. Niiden hinnoittelun täytyy tapahtua järkevällä tavalla.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Aloitan ed. Pulliaisen puheenvuoroon vastaamisen hänen viimeisestä esityksestään. Pidän tavatoman valitettavana sitä, että ed. Pulliainen ei luota maatilahallituksen laskelmiin. Valiokuntaanhan toimitettiin sieltä ihan selkeä selvitys, jossa oli tämän alueen arvoksi saatu 36,7 miljoonaa markkaa, eli se oli se korvaus, joka tästä olisi pitäisi maatilahallitukselle voida osoittaa. Vielä kerran toistan: Kun maatilahallitus jatkossakin välittää viljelijöille lisämaita ja valtion omistukseen tulleita tiloja, siinä käytetään tiettyä laskentaperustetta, ja sillä perusteella laskien 36,7 miljoonaa markkaa oli saatu summaksi. Kysyn vain: Miksi ei tässä tapauksessa käytetä samaa perustetta? Mikä on se syy, jolla täytyy ottaa 6,7 miljoonaa markkaa pois sieltä rahastosta rahaa, joka sinne kuuluisi?

Edelleen ed. Pulliaiselle: Toivoisin, että voisitte tutustua eteläsuomalaiseen maatalouteen ja siihen, että alle 30 hehtaarin tila silloin, kun se on viljanviljelytila — osa on myös sokerijuurikkaan tuottajia — se on viljan viljelytilana pieni. Siellä ei yleensä ole kotieläintuotantoa. Siinä mielessä suosittelen ed. Pulliaiselle todella perehtymistä eteläsuomalaiseen maataloustuotantoon ja siihen systeemiin ja järjestelmään, jolla meillä aivan perustellusti tuetaan pohjoisten alueiden tuotantoa erilaisia olosuhteita tasaten. Mutta hehtaareja ei voi verrata keskenään.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Hyvin lyhyesti ed. Anttilalle tästä puuttuvasta 6,7 miljoonasta hänen aikaisempaan puheenvuoroonsa vedoten, kun hän oli sitä mieltä, että niiden, jotka käyttävät, tulisikin maksaa, eikä niin, että yhteisistä varoista. Toivoisin, että keskustapuolueen usein käyttämät ympäristönsuojelulliset puheenvuorot olisivat myös kunniaa siltä osin, että yhteisistä varoista ja kaikkien tahojen toimesta ollaan valmiit kustantamaan yhteisiä tiloja, jotta meillä säilyisi luontoa. Myös viitaten ed. Anttilan aikaisempaan puheenvuoroon oli mielenkiintoista kuulla, että poliitikolla on oikeus muuttaa mielipidettä. Hänen aikaisemmat puheenvuoronsa mm. perustuslakivaliokunnan kannoista ovat kertoneet ihan muuta. Hän on puhunut lipeämisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention muuttamisesta tehdyn päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 38

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Hallituksen esitys n:o 47 ulkomaalaislaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto lakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Rehn: Herr talman! Till allra först måste det konstateras att regeringens förslag till utlänningslag är en klar förbättring i jämförelse med den gällande lagen.

Minister Rantanen förtjänar också ett tack för att han i beredningens slutskede noterat flera av de ändringsförslag som bl.a. Svenska folkpartiet framfört. Inom partiet bereddes ärendet väldigt detaljerat av en liten arbetsgrupp, jag hörde till denna grupp, och i beredningens olika skeden har vi lyckats få in flera ändringar i avsikt att öka utlänningsrättsskydd och harmonisera vår lagstiftning med våra internationella åtaganden.

Det vi speciellt fäst vikt vid är att undvika alltför "luddiga" uttryck med möjligheter till

tolkningar. Likaså fäste vi uppmärksamhet vid rättsskyddet vid tagande i förvar, där vi krävt snabb domstolsbehandling, fyra dagar efter anmälan om tagande i förvar och förnyad domstolsbehandling efter två veckor om frigivning från förvar inte beviljats. Detta har också blivit förslagens formulering.

För oss var det speciellt viktigt att från de detaljerade motiveringarna för asylvägran få bortstruket omnämmandet att "asylsökaren har deltagit i sådan verksamhet som kunde skada Finlands relationer till främmande stat". Detta skulle ha inneburit en absolut omöjlighet, genom att behovet av asyl ofta just bygger på sådan verksamhet. Vi är nöjda över att denna grund för asylvägran har borttagits, men utgår ifrån att den inte heller skall användas med stöd av asylvägrans första eller femte punkt. Enligt tidningsuppgifter räknar inrikesministeriet nämligen med att det här nog låter sig göras i alla fall!

En annan väsentlig ändring som Sfp:s ministrar fick in i slutskedet, gällde barns tagande i förvar. Riksdagens lagutskott har fäst uppmärksamhet vid frågan, och bl.a. på grund av detta föreslog vi att barn under 15 år inte skall kunna tas i förvar, och för barn mellan 15 och 18 år måste socialmyndigheterna eller utlänningsombudet först höras. Lagtexten blev slutligen att barn under 18 år inte kan tas i förvar utan ovannämnt hörande. Detta var utan vidare en förbättring och förutsätts av vår lagstiftning på grund av internationella människorättskrav.

Herra puhemies! Ministeri Rantanen ansaitsee kiitoksen siitä, että hän valmistelun kuluessa on useassakin kohdassa huomionut tehtyjä muutosehdotuksia. RKP:n tekemät esitykset ovat tähänneet ulkomaalaisten oikeusturvan parantamiseen ja myös oman lainsäädäntömme sopeuttamiseen kansainvälisiin sopimuksiin. Vielä hallitus käsittelyssä saimme poistettua lain perusteluista kohdan, jossa voidaan olla antamatta turvapaikkaa, mikäli hakija on osallistunut toimintaan, joka saattaisi vahingoittaa Suomen suhteita vieraaseen valtioon. Poisto oli varsin välttämätön, sillä hakijat ovat yleensä osallistuneet tällaiseen toimintaan, muuten he eivät tarvitsisi turvapaikkaa. Turvapaikan myöntäminen ei saa riippua poliittisista arvioista ja ratkaisuista.

On arveluttavaa, että lakitekstiin on jätetty

pykälän viides kohta, jonka mukaan turvapaikka voidaan jättää antamatta, mikäli ulkomaalaisesta saatujen tietojen perusteella siihen muutoin harkitaan olevan erittäin painavia syitä. Tämä jättää erittäin suuren harkintavallan asiasta päättävälle viranomaiselle, mikä ei ole oikeusturvan kannalta oikein.

Toinen muutos, mikä syntyi aloitteestamme hallituskäsittelyssä, perustuu eduskunnan lakivaliokunnan ponteen, jossa kiinnitetään huomiota lapsen oikeuksien sopimuksen vaatimuksiin koskien lasten kohtelua. Esitimme, ettei alle 15-vuotiaasta lasta saisi ottaa säilöön eikä 15—18-vuotiaasta ensin kuulematta sosiaaliviranomaista tai ulkomaalaisvaltuutettua. Hallituksessa päädyttiin muotoiluun, jonka mukaan alle 18-vuotiaasta ei voida ottaa säilöön viranomaisia kuulematta.

Mutta lakiesitykseen sisältyy vielä kohtia, joita on vaikeata hyväksyä. Vakavin epäkohta koskee turvapaikan antamista. Kun turvapaikan myöntämisen edellytykset ovat täyttyneet, ei ole aiheellista jättää harkintamahdollisuutta viranomaisille. Sen vuoksi teksti on puettava muotoon ”ulkomaalaiselle annetaan turvapaikka”, ei kuten esityksessä sanotaan ”voidaan antaa”. Ruotsalaisen kansanpuolueen edustajat hallituksessa ovat jättäneet tähän kohtaan varauksensa.

Juuri harkintavalta, epämääräisyydet, ovatkin esityksen erityisiä heikkouksia. Niitä esiintyy sekä lain perusteluissa että itse lakitekstissä. Annan muutamia esimerkkejä tästä.

Oleskeluluvan perusteluissa mainitaan syyksi, miksi pysyvää oleskelulupaa ei myönnettäisi kahden vuoden yhtäjaksoisen oleskelun jälkeen, moitittava käyttäytyminen. Kuka sen määrittelee? Eikö tässä voida erittäin tarkoituksenmukaisesti erilaisista syistä hankaloittaa ulkomaalaisen mahdollisuuksia jatko-oleskeluun Suomessa?

Sama koskee oleskeluluvan peruuttamista. Perusteluissa on kirjattu: ”Mikäli puoliset ovat asuneet Suomessa yhdessä yli kaksi vuotta tai jos ulkomaalaisella on alaikäinen lapsi, ei oleskeluluvan peruuttaminen voine tulla kysymykseen.” Miksi ”voine”? Asia on ilmaistava selkeästi: ”ei voi tällä perusteella tulla kysymykseen”.

Samanlainen sanonta ilmenee maastakarkottamisperusteluissa: ”Mikäli ulkomaalainen on syntynyt Suomessa ja asunut täällä

koko elämänsä, samaten kuin silloin, kun ulkomaalainen on suomalaista syntyperää, maasta karkottaminen tuskin tulee kysymykseen.” Miksi vesitetään ilmaisua sanalla ”tuskin”? Se on täysin tarpeeton.

Lain perustelut antavat viitteitä viranomaisille lain käytöstä. Mitä enemmän harkinnanvaraisuutta on jätetty perusteluihin, sitä heikommaksi jää ulkomaalaisten oikeusturva. Toivon todellakin, ettei tämä asianlaista perustu kylmään tarkoituksenmukaisuuteen valmistelijan taholta.

Kaiken kaikkiaan on erityistä huomiota kiinnitettävä viranomaisten koulutukseen. Tämä koskee erityisesti paikallispoliiseja, joille annetaan aivan uusia tehtäviä. Mutta viranomaisten koulutus kaikilla tasoilla, ei vähiten passipoliisien kohdalla, on edellytys lain hengen toteuttamiselle. Asennekasvatus on avainasemassa.

Mielestäni on merkillistä, että opiskelijoille myönnetään oleskelulupa ainoastaan vuodeksi kerrallaan, kuten lain perusteluista ilmenee, siis lyhyempi aika kuin muille. Puhumme jatkuvasti kansainvälistymisen merkityksestä myös koulutuksen alalla. Tämä merkitsee uusien ulkomaalaisten opiskelijoiden toivottavuutta. Se on Suomen edun mukaista. Tästä johtuen olisi perusteluissa lausuttava seuraavasti: ”Opiskelijalle oleskelulupa myönnettäisiin vähintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan tai koko opiskelun kestoajaksi, mikäli hänen toimeentulonsa on turvattu ja hänellä on opiskeluoikeus jossakin oppilaitoksessa.”

Turvapaikkalautakunnan merkitys tulee olemaan ratkaiseva. Olisimme mielellämme nähneet, että poliisilaitossidonnaisuus ei olisi ollut niin ilmeinen ja lautakunnan puheenjohtajana olisi voinut toimia jonkin muun tahon edustaja kuin sisäasiainministeriön. Neutraliteetti olisi korostunut, jos esimerkiksi Punaisen Ristin edustaja toimisi puheenjohtajana.

Kuitenkin vielä vakavampaa on turvapaikkalautakunnan päätöksen muutoksenhakumenettely. Turvapaikkahakemuksen käsittely on mielestäni selvästi juridista harkintaa. Jotta hallintolain käytölle asetettavat oikeusturvavaatimukset toteutuisivat, turvapaikkalautakunnan päätöksestä on annettava oikeus valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valtioneuvosto valitusten ratkaisijana korostaa ratkaisujen poliittista luonnetta.

Tämä ei ole oikein muutoksenhakijaa kohtaan.

Ehkä vakavinta kritiikkiä on kuitenkin suunnattava turvapaikka-asiakirjojen salassapitopykälää kohtaan. On melko ennenkuulumatonta, että hallitus siunaa turvapaikan hakijaa koskevien tietojen antamisen julkisuuteen ilman asianomaisen suostumusta. Maininta perusteluissa siitä, ettei julkisuuteen antaminen milloinkaan saisi vaarantaa asianomaisen tai hänen lähiomaistensa turvallisuutta, ei pitkälle auta. Viranomaisella ei koskaan ole yhtä hyviä mahdollisuuksia kuin hakijalla itsellään arvioida, mitkä seikat aiheuttavat vaaraa. Kohta on selvästi ristiriidassa asiakirjojen julkisuudesta annetun lain kanssa ilman, että poikkeamalle esitetään erityisiä syitä. Hakijathan ovat poikkeuksellisen paljon mainitun lain takaaman yksityisyyden suojan tarpeessa.

Olen yksityiskohtaisesti poiminut eräitä arveluttavia lainkohtia, joita mielestäni olisi valiokuntakäsittelyssä erityisesti harkittava. Toivonkin, että valiokunnan jäsenet voisivat paneutua esittämiini näkökohtiin.

Talman! Jag har i detalj gått igenom en del av de svagheter lagförslaget fortfarande uppvisar. Det är att hoppas att utskottet kunde särskilt noga behandla de här frågorna, för att den nya utlänningslagen till alla delar skall motsvara högstående krav på respekt för de mänskliga rättigheterna och internationella konventioner.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tarkoitukseni oli alun perin pyytää asia pöydälle ensi perjantain täysistuntoon, mutta kun huomaan, että tulee tietyllä tavalla harmoninen tilanne ed. Rehnin ja allekirjoittaneen näkemysten välillä, tätä ei pidä rikkoo, vaan lausua muutama sana ja jo eduskunnan kevätkiireidenkin takia laskea asia menevän niin kuin sukkana eteenpäin.

Näissä asioissa on varmasti hyvin harvoja lakiesityksiä, joissa allekirjoittaneen ja ed. Rehnin edustamat ryhmät voivat olla tavaltaan tyytyväisiä kumpikin asiaan. Nimittäin tätä lakiahan on eri työryhmissä, komiteoissa jne. sorvattu kai vuosikausia. Olen aivan viime vuosinakin nähnyt erilaisia versioita hallituksen esitykseksi, ja aina kun on tullut uusi esitys, se on ollut aikaisempaa parempi. Voidaan sanoa — ed. Rehn mainitsi, että

siellä on otettu paljon heidän näkemyksiään huomioon — että ne ovat olleet tietenkin löysemmän linjauksen suuntaan. Voin myöskin todeta ryhtymättä niitä erittelemään, että on varsin useita sellaisia asioita, jotka aivan viime vaiheessa on meidän esittämämme — todennäköisesti myöskin eräät muut ovat esittäneet näitä muutoksia — huomioitu tässä lainsäädännössä. Ne ovat tietysti vastakkaisia, toisin sanoen ruuvia on pyritty kiristämään.

Tämä lakiesitys on varsin pitkälle viety kompromissi erilaisista näkemyksistä, toisaalta kansainvälistymisestä johtuvasta kehityksestä, toisaalta kansallisten etujen turvaamisen tarpeesta. Toisin sanoen parhaalla tahdollarikan en osaa tähän lakiesitykseen esittää kovin suurta kritiikkiä. Jos niin tekisin, se olisi tietysti haettava, ja sehän ei ole tarpeen.

Tärkeintä tässä lakiesityksessä — vastoin kuin ed. Rehn näki asian — on se että tässä ei turvapaikan pyytäjälle ole annettu subjektiivista oikeutta turvapaikan saamiseen, vaan suomalaisille viranomaisille jätetään harkintavalta siitä, otammeko tänne ja keitä siinäkin tapauksessa, että turvapaikkaan liittyvät tunnusmerkit tavallaan olisivat täyttyneet. Meidän on pystyttävä Suomessa itse ratkaisemaan se. Tämä ei saa olla mikään läpikulupaikka eikä sellainen maa, minne tullaan niin paljon kuin halutaan niissä tarkoituksissa, joita tämä laki koskee jne. Tämä on siis erinomaisen hyvä asia, keskeinen asia. Siis ei ole lausumaa ”annetaan turvapaikka”, vaan ”voidaan antaa”. Siis me itse ja meidän viranomaisemme harkitsevat asian.

Heikointa tässä lakiesityksessä ovat sen monimutkaiset järjestelmät. Vaikka laki sellaisenaan on aika selkeä sanonnoiltaan, monimutkaiset valitusjärjestelmät tekevät esimerkiksi turvapaikan hakemisesta varsin pitkän prosessin. Meillä on tällä hetkellä, sikäli kuin oikein tiedän — en juuri tämän hetken tilannetta tiedä, mutta viimeksi kun sitä kysyin — 250 turvapaikan hakijaa, joista osa viime vuoden satoa, ja heidän asioidensa käsittely kestää tällä hetkellä 3–4 kuukautta.

Arvioiden mukaan, ellei nyt tämä ulkomailta Suomeen tuloa koskien asetettu viisumipakko eräissä maissa asiaa auta, meillä olisi vuoden lopulla jo tuhat tai toistatuhatta turvapaikan pyytäjää niissä hotelleissa, joita

on heitä varten rannikolta vuokrattu. Nykyisillä tutkintaresursseilla heidän turvapaikkahakemustensa käsittely kestäisi 8—10 kuukautta. Kun jokaisen turvapaikkaa hakevan henkilön ylläpitokustannukset virkamiehen arvion mukaan ovat noin 600 markkaa päivä, se tietäisi 600 000 markan menoja valtiolle päivässä, 18 miljoonaa kuukaudessa ja noin 220 miljoonaa markkaa vuodessa.

Näistä turvapaikan hakijoista kuitenkin todetaan turvapaikkaan oikeutetuiksi siihen liittyvien tunnusmerkkien mukaan vain 5—7 prosenttia, eli sadasta turvapaikan hakijasta vain 5—7 saa Suomessa turvapaikan. Näin ollen muut ovat ilmaisella lomalla Suomen valtion kustannuksella. Näin ehkä leikinomaisesti, ehkä tosimitoissaakin sanotaan. He soittavat etelän hotelleista Romanian tai muihin maihin, joista ovat lähteneet, ja kehottavat siellä olevia tuttaviaan tulemaan Suomeen näihin hotelleihin viettämään ilmaista lomaa. Tämä on aika kallista hyväntekeväisyyttä Suomessa: 220 miljoonaa markkaa, mikäli virkamiesten arviot pitävät paikkansa, suomalaista rahaa tällaiseen tarkoitukseen. Vain 5—7 prosenttia heistä on sellaisia, joiden todetaan olevan turvapaikan tarpeessa.

Kun tulee pois lähdön hetki, tapellaan Vaalimaan asemalla — on verryttelyhousut halki, niin kuin nähtiin televisiossa eräänä iltana — suomalaisen poliisin kanssa, joka ajaa heitä täältä pois, kun virallinen päätös on tullut. Toivottavasti joku muukin näki tämän taistelukohtauksen. Siellä yhdellä ei ollut paitaa ja toisen verryttelyhousut olivat rikki. Tämä on seurauksena, kun Suomessa päätetään, että nyt pitäisi lähteä kotimatkalle, loma on päättynyt. Tämä esimerkki spontaanipakolaisista on veristä totta. Sille ei mahdeta mitään. Sille saattaa joku kansanedustaja nauraa, mutta kehottaisin sitä, joka nauraa, tutustumaan asiaan. Kyllä sisäasiainministeriössä tiedetään varmasti samoja lukuja sekä markkamääräisesti että myöskin henkilöiden määrään nähden. Nämä ovat asioita, jotka pitää täällä tuoda esille.

Tämä on ja tulee olemaan ongelma: liian hidas prosessi. Asioista pitäisi päättää muutamassa päivässä, leima käteen ja takaisin, koska henkilö ei ole täyttänyt niitä tunnusmerkkejä, jotka turvapaikan hakijalle kuuluivat.

Pari asiaa vielä. Kun aikaisemmin käsitel-

tiin kiireellisenä ulkomaalaisen säilöönottoa koskevaa lakia, joka liittyy tähän, ed. Björkstrandin toimesta saatiin ponsi, jossa otettiin uudelleen käsittelyyn säilöönottoasia, jossa nyt niin kuin ed. Rehn kertoi hallitus esittää, että alle 18-vuotiaista ei voida ottaa säilöön, ellei ole aikaisemmin kuultu sosiaaliviranomaista tai ulkomaalaiskuraattoria tai -valtuutettua. Olin sitä silloin vastustamassa. Tutustuttuani asioihin en sitä enää vastusta, koska sillä ei ole mitään käytännön merkitystä. Poliisi ottaa säilöön silloin, jos katsoo harkintansa mukaan sen olevan tarpeellista. Totta kai sosiaaliviranomaista kuullaan, koska laki niin sanoo.

Sen sijaan totean, että me molemmat, sekä ed. Björkstrand että allekirjoittanut, olemme jotakin hyvään saaneet aikaan. Edellisessä valiokuntakäsittelyssä vaadin, kun lain mukaan poliisin pitää säilöönottopäivää seuraavana päivänä ilmoittaa tuomioistuimelle säilöönnotosta ennen kello 12:ta, että sen pitää olla seuraavana päivänä virka-aikana, jotta aika ei olisi 3—4 tuntia usein käytännössä. Nyt lakiesityksessä se on todella muutettu sillä tavalla, että se on seuraavana päivänä virka-aikana. Toisin sanoen, kun tässä on joustettu toiseenkin suuntaan, on joustettava toiseenkin. En henkilökohtaisesti näe mitään estettä, ettei sosiaaliviranomaista voitaisi kuulla.

Herra puhemies! Oikeastaan en tämän enempää, kun en ole lakia juuri katsellutkaan, yksityiskohtien voi mennä. Totean vielä sen, että jos turvapaikkahakemusten käsittelyprosessi saadaan nopeutetuksi, tämä laki on hyvä. Se suojaa tarvittaessa tietyiltä haitoilta sen mukaisesti kuin itse Suomessa asioista ajattelemme ja niin kuin virkamiehet asioista päättävät. Eräitä sellaisia kohtia tässä on, jotka tietysti vaativat jonkin verran hienosäätöä, mutta, ed. Rehn, ehdottomasti tiukempaan suuntaan, missään vaiheessa ei enää löysemppään suuntaan. Mutta kun pikuisen vielä tiukennetaan hienosäätöruuvia, tämä on varsin hyvä laki, niin yllättävältä kuin se minun suustani kuuluukin.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Haluaisin mielelläni kommentoida ed. Aittoniemen lausumaa siitä, että ruotsalainen kansanpuolue on vetänyt löysemmän linjan suuntaan. Me olemme vetäneet sitä ihmisoikeuksia kunnioittavaksi ja todellakin kansainvälisiä sopi-

muksia noudattavaksi, niin että lausuma ei ehkä ollut aivan oikea.

Yhdessä asiassa, jos emme useammassa, olemme aivan samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa: siinä, että resursseja todellakin pitäisi lisätä, koska on täysin epäinhimillistä, että ihmiset joutuvat odottamaan turvapaikka-päätöstä niinkin kauan kuin joutuvat. Minä en mielelläni laskisi ihmisten hätää markoissa ja penneissä, niin kuin ed. Aittoniemi teki. Mutta resursseja voisi todellakin käyttää, niitä rahoja ja niitä kuluja voisi käyttää resurssien lisäämiseksi, joten prosessia silloin voitaisiin nopeuttaa.

Katselin myös tätä televisio-ohjelmaa. Eiköhän ole niin, että kaikissa ryhmittymissä, niin ammattikunnissa, poliittisissa puolueissa kuin pakolaisjoukoissakin, on häiriköitä, jotka eivät ole oikein toivottuja, mutta heitä vain on.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kolme kommenttia ed. Aittoniemen äskeisen puheenvuoron johdosta.

Ensimmäinen liittyy samaan, mistä ed. Rehn äsken mainitsi: Sanoisin saman asian maksamisesta näin, että ihmisoikeudet maksavat sivistyneille ihmisille ja sivistyneille kansoille. Siinä on eräs raja, jonka kanssa me olemme joka päivä tekemisissä.

Toinen kommentti: Ed. Aittoniemi totesi useita kertoja 5—7 prosenttia turvapaikkakelpoisten osuudeksi. Minä retorisesti ulvahan vastaan: Entäpä jos seula onkin liian tiukka ja se prosentti onkin siitä syystä liian alhainen?

Kolmas kommentti: Kannatan housurahan myöntämistä, minkä ed. Aittoniemi ongelmaksikin koki.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ei tästä oikein tiukkaa keskustelua saa tekemäläkään, enkä haluakaan. Ensinnäkin haluan ruotsalaisen kansanpuolueen suuntaan osoittaa solidaarisuutta korjaamalla tarkoittavani puolueen ajamaa liberaalia linjaa. Jos siitä saa kompromissin, niin silloin tällaiset rahvaanomaiset sanonnat jäävät pois.

Sitten ed. Pulliaiselle: Ihmisoikeudet maksavat, totta kai, mutta ne 93—95 prosenttia ovat lomailijoita, joiden kohdalla ei ole ihmisoikeuksista kysymys lainkaan. Jos prosessia saadaan nopeutettua, järjestelmä maksaa meille vain murto-osan. Jos sellaiset

henkilöt, joilla ei ole takanaan turvapaikan hakijan todellisia tunnusmerkkejä, voidaan palauttaa muutamassa päivässä tai viikossa —kahdessa, nämäkin ihmisoikeusrahat säästytvät vaikka postien ylläpitämiseen Utsjoen kunnassa tai jossakin muualla.

Sitten tiukasta linjasta: Minä lähtisin siitä, että kyllä kai, jos tänne otetaan vastaan kaikki tutkimatta heidän perusteitaan, se on tietysti löysä linja. Suomalainen viranomaisen on tarkka ja tutkii, onko perusteita vai ei. Niissä 5—7 prosentissa se on katsonut, että oikeudet ja tunnusmerkit ovat olemassa. Näin kai täytyy tehdäkin, tarkkaan tutkia. Mutta enemmän väkeä, että se ei kestä kuukausikaupalla ja syö turhaan yhteiskunnan varoja.

Verryttelyhousukeräykseen otan, ed. Pulliainen, vaikka henkilökohtaisesti osaa, jos sellainen lista lähtee kiertämään.

Ed. Rehn: Arvoisa puhemies! Jotta ei eduskunnan pöytäkirjoihin jäisi vastaansanomatta melko järkyttävä lausuma, että turvapaikan hakijoista 93 prosenttia on lomailijoita ja turisteja, joudun voimakkaasti sitä vastaan reagoimaan. Tunnen siksi hyvin olosuhteita, joista he tulevat, ja todellakin heidän taustansa, että näin ei voi lähteä sanomaan.

Kyllä yleensä se, että jättää kotimaansa ja omat olonsa, on erittäin raskas päätös. En usko, että Suomeen, jonka asenteet sitä paitsi kai ovat hyvin tunnettuja ulkomailla, lähdetään noin vain huvien vuoksi. Kyllä ehkä mieluumminkin pitäisi lähteä siitä, että tämä prosenttiosuus 5—7 prosenttia tulisi nousemaan vastaisuudessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto lakivaliokunnalta.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

pankkivaliokuntaan

5) Hallituksen esitys n:o 48 laiksi valuuttalain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

6) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi leimavärolain muuttamisesta

7) Hallituksen esitys n:o 52 laiksi omenan tullin muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

8) Hallituksen esitys n:o 53 laiksi valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

9) Hallituksen esitys n:o 54 laiksi maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta sekä laeiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja valkuaisverosta annetun lain 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Arvoisa puhemies! Vaikka iltapäivä on jo pitkällä ja vaikka miehitys salissa on kohtalaisen pieni (Ed. Anttila: Laatu korvaa määrän!), haluaisin silti sekä läsnäolijoille että eduskunnan pöytäkirjaan kertoa tämän hetken maatalouspoliittisesta tilanteesta, mikäli arvoisa puhemies sallii. Esiteltävänä oleva lakiesitys liittyy lisäbudjettiin, ja siten ehkä näköalan laajentaminen pikkaisen on mahdollista.

Viime vuoden ennätysmäinen sato oli maataloudelle tarpeen vahvistamaan huonojen vuosien jälkeen elinkeinon taloudellista pohjaa ja antamaan uutta uskoa viljelijäväestölle. Hyvä satovuosi on kuitenkin tuonut mukanaan myös negatiivisia asioita, ja nekin on valitettavasti hoidettava. Maataloustuotteiden vientitarve nousee oleellisesti siitä, mitä kuluvan vuoden tulo- ja menoarviota laadittaessa arvioitiin.

Sytä on monia: em. hyvä sato, joka ilmeisesti oli Suomen historian paras; toiseksi eräiden elintarvikkeiden, varsinkin maitorasvan, kulutuksen paljon arvioitua nopeampi väheneminen. Jos terveydelliset syyt, joilla rasvaa on vähennetty, todella vähenemisellä korjaantuvat, uskon, että ongelmat ovat nyt ohi, koska maitorasvojen kulutus alkaa olla niin vähäistä. Jos ne eivät ole ohi, syitä on vähitellen haettava myös muualta. Tuotantokiintiöiden joustoa lisättiin maatalouden rakennekehityksen parantamiseksi. Myös puheet maidon ja sianlihan loppumisesta viime loppukesällä ja syksyllä antoivat viljelijöille käsityksen, jonka mukaan on mahdollista tuottaa paljon ajateltua enemmän. Valio, neuvonta ja osittain teurastamot tekivät itse asiassa työtä tuotannon tasapainottamistoimia vastaan. Niinpä sikojen teuraspainoja nostettiin, ja kun se havaittiin virheeksi, ei ruvettu tarpeeksi nopeasti eikä tarpeeksi tehokkaasti korjaamaan asiaa.

Nyt ollaan tilanteessa, jolloin tarvitaan lisää varoja vientiin huomattavan paljon ja jolloin myös maataloudelta tulolain perusteella joudutaan perimään paljon lisää vientikustannusosuutta. On syytä todeta, että sianlihan vienti tapahtuu kokonaan maatalouden kustannuksella, siis teuraspainojen nostosta aiheutuva vienti sataprosenttisesti maatalouden kustannuksella, mikä merkitsee sitä, että tämä liha tuotetaan maailmanmarkkinahinnalla. Kananmunien kohdalla tilanne on sama. Maidossa lähestytään tuota rajaa eikä viljassakaan olla kaukana.

Hallitus on päättänyt esittää eduskunnalle, että parhailleen käsiteltävänä olevaan lisäbudjettiin lisätään aikaisemmin esitetyn lisäksi 220 miljoonaa markkaa vientitukeen. Tähän liittyen hallitus on tehnyt esitykset maidon ja sianlihan vientikustannusmaksun käyttöön ottamisesta ja valkuaisveron korottamisesta sekä maidon kiintiömaksulain muuttamisesta. Tällä tavalla on tarkoitus periä lakimääräistä maatalouden vientikustannusosuutta noin 110 miljoonaa markkaa lisää ja toisaalta rajoittaa ensi syksynä maidon tuotantomahdollisuuksia.

Kun asiaa ruvettiin valmistelemaan, oli käytettävissä kaksi perusvaihtoehtoa: joko jatkaa yhteisvastuullista vientikustannuksen keräämistä, siis lannoiteveron ja valkuaisveron muodossa, tahi siirtää keräämistä suoraan tuotekohtaiseksi ja pyrkiä siten ohjaa-

maan tuotantoa. Maa- ja metsätalousministeriössä päädyttiin jälkimmäiseen vaihtoehtoon. Niinpä tuotantopolitiikkaa on tarkoitettu harjoittaa osaksi markkinavoimien avulla ja saattaa tilakohtainen etu ja yhteinen, siis maatalouden yhteinen etu, yhdensuuntaiseksi.

Toivon, että nyt käytäntöön otettavat vientikustannusmaksut vaikuttavat todella siten kuin niiden odotetaan ja oletetaan vaikuttavan: maidon rasvapitoisuutta ruvetaan järjestelmällisesti alentamaan, maidontuotantoa ei jalostuslaitosten toimesta yritetä kiihdyttää ja sikojen teuraspainot pudotetaan riittävän alas. Nämä maksut on edelleen mitoitettu kohtalaisen varovaisesti, mutta niiden viestin pitäisi olla selvä ja ymmärrettävä kaikille tahoille. On korkea aika ymmärtää, että maataloudenkin on tuotettava tuotteita, joita kuluttajat Suomessa haluavat ostaa. Täytyykö tämä tosiasia opettaa jalostajille, neuvonnalle ja myös meijereille tuottajien kantapään kautta, kuten nyt tapahtuu? Toivottavasti ei pitemmän päälle.

On selvää, että maidon rasvapitoisuuteen ei voida nopeasti vaikuttaa, ruokinnalla kyllä jonkin verran. Mutta ellei välttämätöntä muutosprosessia panna alkuun ja riittävän voimakkaasti, ei tuloksia ole odotettavissa lainkaan. Niinpä toivon, että jalostuksen taholta tulleet vähättelevät lausunnot eivät kuvasta jalostuksen eivätkä myöskään neuvonnan puuttuvaa tahtoa.

Meidän on mitoitettava maidontuotantomme suurin piirtein kotimaisen kulutuksen, ei meijeriteollisuuden tarpeiden mukaiseksi. Ellei meijeriteollisuus hoida maidon kausihinnoittelulla tuotantoa tasaisemmaksi kautta vuoden, se joutuu kyllä sulkemaan juustolansa syksyisin. Tämä, mitä sanoin, ei ole maatalouspolitiikka vaan teollisuuspolitiikka. Samoin sikojen teuraspainon pudottaminen on hoidettavissa teurastamon omalla hinnoittelulla, ja niin se pitäisi käytännössä tehdä.

Maatalouden ylituotannon paisuminen vaatii erityisiä toimenpiteitä seuraavalle vuodelle. Valtioneuvosto edellyttää hyväksytyssä lausumassa, että maa- ja metsätalousministeriö valmistelee kesän budjettineuvotteluihin mennessä toimenpideohjelman, jonka avulla tuotanto saadaan nopeasti takaisin aikaisemmalle laskevalle uralle kuluvan vuoden sato-tasosta huolimatta. Tämä on myös maata-

louden etu, sillä sen markkinointivastuun osuus on nousemassa liian korkeaksi.

Niinpä meidän on tärkeitä saada peltoa pois viljelystä huomattavasti enemmän kuin tämän vuoden tavoite eli 200 000 hehtaaria. Ensi vuoden tavoite riippuu luonnollisesti alkavana kesänä saatavasta sadosta, mutta se voi olla jopa 300 000 hehtaaria tai ylikin. Meidän on vähennettävä lypsylehmien määrää, ja sitä olisi vähennettävä siten, ettei tuotannon rakennekehitystä vaikeuteta. Kaikki mahdollinen tulisi tehdä maidon rasvapitoisuuden alentamiseksi ja saattaa sianlihan ja kananmunien tuotanto nopeasti tavoitetasolle, minkä ei pitäisi olla kovin vaikeaa.

Viimeistään ensi elokuussa hallituksen piirissä on päätettävä maatalouden osuuden keräämistavoista eri tuotteista. Mielestäni ainakin ns. sataprosenttinen maatalouden osuus on perittävä suoraan tuotteiden hinnoissa, jotta paljon puhuttu viesti todella menee perille ja maatalous kokonaisuutena ei joudu turhan päiten maksamaan muiden tekemistä virheistä tai muiden tahallaan ajamista tavoitteista. Tuotantopolitiikan on onnistuakseen oltava yhteispeliä. Ellei se ole, joudutaan hyvin tiukkoihin säännöksiin perustuviin toimenpiteisiin, jotka olisivat todella valitettava asia.

Maatalouspolitiikan tavoitteita ja keinoja joudutaan tarkastelemaan osittain uudelleen 90-lukua ajatellen. Maatalous 2000 -ohjelmaa on osittain korjattava, koska eräät asiat ovat muuttuneet nopeasti sen laatimisen jälkeen kuten maitorasvan kulutus, pellon käyttö, sen supistamismahdollisuudet jne. Maatalouden rakenneasiat jätettiin silloin pääosin käsittelemättä. Siihen ei riittänyt rohkeutta. Maatalouden kustannusten pienentäminen ja sen tuotantovälineiden hintojen alentaminen ja kurissapitäminen on entistä tärkeämpää. Ympäristöasiat tarvitsevat uutta tarkastelua. EY ja Gatt saattavat aiheuttaa muutostarpeita. Tänä kesänä suoritettavan maatalouslaskennan tulokset antavat uutta pohjatietoa, joka on saatavissa käyttöön ensi vuoden puolella jne.

Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä korostaa, etteivät maatalouspolitiikkamme perustavoitteet ole muuttuneet: elintarvikeomavaraisuus, maaseudun asuttuna pysyminen, oma itsenäinen maatalouspolitiikka ja ns. kaksihintajärjestelmän jatkaminen, kuten

mm. Euroopan yhteisö aikoo tehdä. Me tarvitsemme siis edelleen riittävän rajasuojan, joka mielestäni perustuotteilla ja rehuilla mielellään olisi lisenssijärjestelmä kuten tähänkin saakka. Se, säilyvätkö määrälliset rajoitukset, riippuu kansainvälisistä päätöksistä ja siitä, onko rajoitusten haluajia kansainvälisillä areenoilla riittävästi. Jonkin verran niitä on. Me emme suinkaan ole läheskään ainoita.

Liittyminen Euroopan yhteisön maatalouspolitiikkaan ilman riittäviä poikkeuksia merkitsi maatalouden pääosan loppumista Suomesta ja maaseudun suurimittaista autioitumista. Samoin käy, jos Gattissa tehdään liian pitkälle meneviä myönnytyksiä. Nämä tosiasiat on pidettävä mielessä, kun näitä neuvotteluja käydään, ja tehtävä sitten päätökset todellisuuspohjalla eikä joidenkin haaveiden. Minusta, jos näin kävisi, se olisi liian kova hinta mistä hyvänsä.

Kuitenkin Suomen maatalouteen ja maatalouspolitiikkaan tarvitaan monia muutoksia, varsinkin muutoksia, jotka poistavat sektorin sulkeutuneisuutta ja tuovat markkinavoimat mukaan hallitusti mutta kuitenkin. Meidän täytyy järjestelmällisesti saattaa tuotantomme lähelle kotimaisen kulutuksen tasoa niin vaikeata kuin se on ja niin paljon kipeätä kuin se varmasti tekeekin, siis luopua pääosin valtion vientituesta ja saattaa elintarviketeollisuutemme riittävän kilpailukykyiseksi, mikä sekin on vaikea tehtävä. Elintarvikkeiden hinta ja laatu tulevat jatkossakin olemaan tärkeitä, ja meidän on pidettävä huoli siitä, että emme ainakaan huononna tilannetta näiden kohdalla.

Lopuksi vielä sanoisin, että tulevaisuudessa tarvitaan koko elintarvikeketjun yhteistyötä ja sille yhteiset tavoitteet. Pelkän maatalouspolitiikan varassa me emme esimerkiksi elintarvikeomavaraisuutta ylläpidä, pelkän maatalouspolitiikan varassa Suomen maaseutua ei pidetä asuttuna jne.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministerin Pohjalan puheenvuoroon on monelta osin helppo yhtyä, joskin siellä oli sellaisia näkökohtia, joita mielellään haluaisin kommentoida.

Ensiksikin ministeri totesi, että Valio, teurastamot ja neuvonta tekivät työtä maatalouden tuotannon tasapainottamista vastaan. Nyt mielellään antaisiin pallon myös takaisin

maa- ja metsätalousministeriölle ja valtiolle, joka maataloustulosopimuksen osana itse mukana ollen on ollut tuotantokiintiöiden joustoja myöntämässä, ja siinä mielessä olisin toivonut ministerin kannanottoa tähänkin. Ei yksinomaan voida viljelijäväestöä osoittaa sormella siinä kysymyksessä, että ollaan tällaisen ylituotannon ja viennin tilanteessa kuin tänä päivänä ollaan. Valtiovalta maataloustulosopimusta solmiessaan, mm. lisätessään sikapaikkamahdollisuuksia, on ollut osasyylinen tähän tilanteeseen.

Ministeri puuttui puheenvuorossaan myös siihen, että jatkossa on tuotettava sitä, mitä kuluttajat haluavat ostaa. Pitääkö tämä nyt opettaa maataloustuottajille kantapään kautta? Itse näkisin erittäin tärkeänä, että meillä olisi sellainen keskustelufoorumi, toimikunta tai komitea tai mikä lieene nimi sille, jossa olisivat saman pöydän ääressä alkutuotanto, jalostus, neuvonta ja kuluttajat. Todella tämän tyyppistä foorumia kaipaisiin, koska se on ainoa keino signaalien saamiseksi ja nimenomaan sen yhteistoiminnan luomiseksi, jota ministeri lopuksi korosti, eli että yhteiset pelisäännöt on saatava. Tuotantopolitiikan on oltava yhteispeliä.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjala totesi, että maaseutua ei voida pitää asuttuna pelkästään maatalouden varassa, ja siinä minusta hän on oikeassa. Jo tällä hetkellä maaseudun asutus kyllä varmaan perustuu huomattavasti muuhun kuin maatalouteen. Siitä syystä minusta pitäisikin nyt määrätietoisesti pyrkiä siihen, mihin Ruotsissa on päästy jo paljon aikaisemmin, eli tilakoon suurentamiseen ja maatalouden harjoittajien vähentämiseen niin, että ne, jotka jäävät harjoittamaan sitä, voivat sopivasti tuottaa taloudellisesti ne elintarvikkeet, mitä omavaraisuuteen tarvitaan. Nyt meillä maatalouden tuotanto tulee valtavan kalliiksi, kun sitä tehdään aivan liian pienillä tiloilla ja niille joudutaan kaikenlaista tukea maksamaan, puhumattakaan siitä, että helposti tulee ylituotantoa.

Minä en ole vielääkään päässyt selville, kun olen asioita yrittänyt selvittää, kuinka paljon esimerkiksi eläkeläisiä tällä hetkellä on vielä maataloustuotantoa harjoittamassa. Jos siitä ollaan selvillä ja voidaan esimerkiksi sillä tavalla vähentää väkeä, että annetaan parempi eläke, jotta he luopuisivat tuotannos-

taan, sekin minusta kannattaisi tehdä. Tämäntapaisilla toimilla päästäisiin siihen, että Suomessakin olisi maatalous jollakin tavalla järkevämpää kuin tällä hetkellä.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monelta osin voi yhtyä maa- ja metsätalousministerin esittämiin näkemyksiin maatalouspolitiikan suuntaviivoista, mutta yksi asia ainakin jäi askarruttamaan.

Ministeri ei puuttunut millään tavalla, vai kuulinko huonosti, siihen, miten aiotaan turvata viljelijäväestön tulotasokysymys. Voi todeta, että nämä hallituksen esitykset, jotka on annettu, keskeisiltä osiltaan ovat nimenomaan heikentämässä viljelijäväestön tulotasoja. Esimerkiksi uuden rasvaveron kohdalta maidontuottajat tulevat menettämään yksistään sanotaan 4,3-prosenttisesta maidosta liki 5 penniä litraa kohti. Kun otetaan muut vientimaksut, se nousee pitkästi toistakymmentä penniä. Eli mitään tulonlisää viljelijäväestö ja ennen kaikkea maidontuottajat eivätkä myöskään sianlihantuottajat tule saamaan tämän kevään maataloustuloratkaisussa.

Mitä tulee neuvontaan ja jalostukseen, tuntuvat aika kieltämättä kohtuuttomilta ne kovat kannanotot, mitä ministeri viikonvaihteessa julkisuuteen antoi, ja erityisesti karjapäki on pitänyt näitä tavattoman pahana. Ei tämä laiva käänny karjanjalostuksen suhteen yhdessä päivässä eikä kolmessa kuukaudesakaan. Tiedän, että ministeri Pohjala tietää nämä jalostusasiat aivan varmasti: ei rasvaa ja valkuaista pystytäkään yhdellä päätöksellä vain muuttamaan, ne ovat niin kiinteässä vuorovaikutussuhteessa. Kyllä tämä asia on tavattomasti ihmetyttänyt karjaväkeä.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että jos keskustapuolueella olisi ollut halua jo paljon aikaisemmin asenteellisesti ja asiallisesti laivan suunnanmuutokseen, tilanteet olisivat ehkä olleet paljon helpompia hallita.

Muistutan vain maataloustulosopimuksen aikaisemmista vaiheista, että kun maa- ja metsätalousvaliokunnassa toissa keväänä niitä käsiteltiin, nimenomaan paljastui, että meillä oli liian voimakkaasti oletettu kuluksen jatkuvan samalla tasolla kuin aikaisemmin. Näin ollen nähtiin jo silloin, miten paljon verorahoja tullaan tarvitsemaan mm.

rasvan ylituotannon vientitukeen, eli kulutus laski voimakkaammin kuin oletettiin, ja sosialidemokraatit kiinnittivät siihen huomiota. Mutta me jäimme yksin koko eduskunnan käsittelyssä, mm. valiokunnassa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjala äskeisessä puheenvuorossaan puhui aika paljon niistä tarpeista, joita on maatalouden rakenteen muuttamiseksi. Henkilökohtaisesti olen joutunut tähän asiaan sillä tavalla paneutumaan, että kun kansanedustajana on liikkeellä maakunnassa, niin kysytään reseptiä, millä tavalla nämä asiat pitäisi hoitaa. Se on pakottanut miettimään ensinnäkin sitä, mitkä ovat ne mahdolliset syyt, jotka nykytilanteeseen vaikuttavat ja jotka mm. ovat aiheuttaneet sen, että on päädytty lisää rasvasakon perimiseen, ja sitten toisaalta, mitkä olisivat ne ratkaisumallit, jotka näiden syiden pohjalta tulevat.

Ensiksi muutamia näkökohtia näistä syistä. Arvoisa ministeri totesi äsken akuuteista syistä ensimmäiseksi viime kesän hyvän rehusadon, joka kuuluu ilmiöön tuotanto ja tuottavuus vaihtelevat vuodesta toiseen. Näin varmasti on. Toinen akuutti syy on se, että maitorasvan kulutus on laskenut. Nämä ovat ns. helposti havaittavia ja yleisesti pohdiskeltuja syitä.

Sitten on koko joukko rakenteellisia syitä, joita niin ikään ministeri äsken käsiteli. Laitoin ranskalaisilla viivoilla näitä rakenteellisia syitä paperinnurkalle ja sain niitä ainakin yhdeksän helposti esille. Ne eivät toki ole kaikki yhtä vaikuttavia mutta jonkin asteisia rakenteellisia syitä kuitenkin. Nämä ovat siinä järjestyksessä, kuin ne mieleeni tulivat, eivät tärkeysjärjestyksessä.

Ensimmäisenä on tietysti se, että suomalaiset lehmät tuottavat rasvaista maitoa. Ne voisivat tuottaa vähemmän rasvaista maitoa, jos olisi jalostuksellisesti tähän asiaan kiinnitetty huomiota nykyistä enemmän. Viime aikoina on esitetty voimakas vaatimus jalostuksen suuntaan, mikä on aivan oikein. Vanhana viikkiläisenä oikein mietin, puhutiinko näistä asioista edes kohtuullisen paljon silloin, kun olin Viikissä maatalouspuolella töissä. Täytyy sanoa, että mieleeni ei tullut intensiivistä keskustelua tutkijoiden kesken näistä asioista, elikkä aika paljolti ollaan myöhäänheränneitä.

Toinen rakenteellinen syyryhmä ovat leh-

mien ruokintaan liittyvät tottumukset, sen laatuiset ratkaisut, että tuotettaisiin vähän rasvaa ja runsaasti valkuaista sisältävää maistoa. Ne eivät ole keskeisiä silloin, kun ratkaistaan maatilalla se, millä tavalla lehmää ruokitaan. Eräillä tiloilla kyllä tähän kiinnitetään paljon huomiota mutta yleisesti ei kovinkaan paljon.

Tämä puolestaan liittyy siihen, että varmasti maatalousneuvonnalla olisi ollut paljon enemmän tehtävää kuin tähän saakka on roolia ollut. Minusta on ollut tässä suhteessa hyvin selvästi rohkaisevaa kehitystä. Esimerkiksi Oulun maatalouskeskuksen kohdalla toiminta on tehostunut ja nykyiaikaistunut ja selvästi tulee palautetta siitä, että myös valmiudet neuvonnassa näiltä osin ovat parantuneet, elikkä potentiaalia parempaan olisi ollut.

Sitten ovat maidontuotannon ja -tarpeen kausi vaihteluilmiot. Ministeri jo kiinnitti huomiota siihen, että syksyisin on puutetta maidosta, niin kuin oli viime syksynäkin.

Hyvin mielenkiintoinen asia on lehmämäärä. Luin juuri jonkun tutkijan kannanoton siitä, että Suomessa on itse asiassa 100 000 ylimääräistä lehmää siltä pohjalta arvioituna, että kysymys ei ole vain liikaravatuotannosta, vaan kysymys on liikavalvuaistuotannosta ja liikavesituotannosta lehmien välityksellä, kun siitä tulee kaikkea maidon mukana ulos. Tämä tarkoittaisi sitä, että 400 000 lehmääkin riittäisi.

Hyvin merkittävä näkökohta on Euroopan rasvakaupan ylitarjonta. Sen taustalla ovat myös laajemmat maailmanmarkkinat ja siellä oleva ylitarjonta. Tarvetta, siis syöjiä, olisi kyllä, mutta heillä ei ole rahaa, millä ostaa.

Seuraava tekijä on sellainen, mikä ei varmasti kaikkia miellytä ääneen todettuna, mutta totean sen kuitenkin. Mitä enemmän asioita mietiskelen, sen enemmän olen tullut siihen tulokseen, että MTK on aika tavalla paljon epäonnistunut tuotannonohjauspolitiikassaan. MTK on järjestönä vahva valtiotaltaan päin, mutta heikko jäsenkuntaansa päin. Jos MTK olisi ollut vahva jäsenkuntaansa päin, se olisi pystynyt ohjaamaan tuotantorakennetta sillä tavalla, että tuotanto olisi optimoitu koko elinkeinon kannalta. Tässä tietysti voidaan olla toistakin mieltä, mutta kyllä minä tähän tulokseen olen tullut. Siis vapausasteitten käytöstä seuraava sakkujen maksaminen, ja vapaassa mark-

kinajärjestelmässä tämä hinta olisi vieläkin korkeampi maksettavaksi.

Vihoviimeinen tekijä on luonnollisesti se, että elämme täällä Pohjolassa, missä luonnonilmiöistä johtuen satoisuusvaihtelut ovat merkittävät.

Mitä pitäisi tehdä? Ministeri Pohjala äsken totesi, että peltoalaa pitäisi pienentää. Hän esitti 200 000 hehtaarin käyttötarkoituksen muuttamisen akuuttina toimenpiteenä. Olen miettinyt, onko Suomessa pitkällä aikavälillä varaa sellaiseen ratkaisuun, että otettaisiin pellon avulla tapahtuvasta alkutuotannosta pois 200 000 tai niin kuin on vaadittu 400 000 hehtaaria. Mielestäni ei, koska maailman tilanne saattaa muuttua radikaalisti niin, että noita peltohehtaareja todella tarvitaan.

Niinpä olen hahmotellut itselleni työmalin, jossa kaikki peltohehtaarit ovat käytössä vihonviimeistä myöten ja ne pidetään hyvässä kunnossa. Se edellyttää valtakunnan laajuista tuotannonohjausta niin, että pohjoisimmassa Suomessa Oulujoen pohjoispuolella on jo luonnonolosuhteitten puolesta karjatalousvyöhyke, maidontuotantoalue, sen eteläpuolella viljantuotantovyöhyke ja eteläisimmässä Suomessa rypsintuotantovyöhyke.

Rypsiöljyllä käyvät kaikki meikäläiset traktorit, ja kun energian hinta nousee, rypsiöljy tulee kilpailukelpoiseksi traktorin polttoaineena dieselöljyn kanssa. Riippuu tietysti verotustekijöistä, mutta kuitenkin. Ja 400 000 hehtaaria peltoa tarvitaan sen polttoaineen tuottamiseen, jota meidän traktoreimme vuodessa käyttävät. Tämä olisi ensimmäinen kerta Suomen historiassa, että nestemäinen polttoaine saataisiin omavaraisuuspohjalla kotimaasta. Nythän kaikki tämä on öljypohjaista ja perustuu fossiilisiin polttoaineisiin.

Toinen teko olisi se, että lähdetäisiin lehmäaineksen voimakkaaseen jalostamistyöhön, niin kuin ministerikin äsken ehdotti. Linja on harvinaisen selvä: maidon valkuaispitoisuutta ylös ja rasvapitoisuutta alas. Onneksi on niin, että muuntelua näissä suhteissa on siinä karja-aineksessa, joka Suomessa on. Tämä saattaa kuitenkin merkitä sitä, että friisiläiskarjat yleistyvät, koska siellä lähtötilanne on parempi tässä mielessä kuin muissa roduissa.

Kolmanneksi on ruokinnan tuomat mahdollisuudet, mikä tuo neuvonnan arvoon

arvaamattomaan. Tässä on minusta eläin-suojelijanakin erinomaista se, että lehmän tarpeenmukainen ruokinta tuo tuotannollisesti parhaan tuloksen, siis vähän rasvaa ja suhteellisen paljon valkuaista. Sehän on erinomainen asia. Siihen vain pitää pystyä teknisesti, ja se merkitsee sitä, että lehmien ruokinnasta tulee tietokonepohjaista työtä aika paljon. Se merkitsee myöskin sitä, että kauran käyttö lisääntyy ruokinnassa, ja se on minusta tuotannollisesti hyvä asia.

Arvoisa puhemies! Aivan pari sanaa siitä, miten voi maataloustuotanto kaikessa viisauudessaan olla aika tyhmää. Olen arvoisan ministerin kanssa samaa mieltä siitä, että sikaongelma on itseaiheutettu. Kymmenen vuoden aikana on lihasikojen teuraspainoa nostettu omaehtoisesti 7 kilolla, ja tässä sitä sitten ollaan sakkojen kanssa. Joskus voisi miettiä, mitä tekee.

Ed. Siuruainen: Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjala toi esille hyvin asiallisesti, mutta kovasti niitä reunaehtoja, joita liittyy tämän hetken maatalouden ongelmiin. Maataloutta pitää tarkastella sekä lyhyellä että pitemmällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä muutaman vuoden hyvä sato saattaa häiritä tuntuvastikin ja toisaalta nopeuttaa pitkän aikavälin kehitystä, ja näin on nyt käynyt. Viime vuoden hyvä sato on nostanut meillä maidontuotantoa ja maataloustuotantoa tavalla, jota ei ole aiemmin osattu ennakoida. On luonnollisesti pyrittävä löytämään keinoja, millä tavalla tämä voitaisiin ratkaista aikana, jolloin maataloustuotteiden kulutus on laskenut ja myöskin on viennissä vaikeuksia.

Pohjoisen kansanedustajana on kuitenkin todettava, että pohjoinen harvaanasuttu seutu, karjatalousväki siellä, on kokenut erittäin voimakkaana ja vaikeana tämän uusimman esityksen maidon ja maitorasvan vientimaksusta. Tämä on senkin takia vaikeaa, että ministeri on erityisesti voimallisesti esiintynyt sen puolesta, että tässä vaiheessa on saatava nopeita ratkaisuja maitorasvan alentamiseksi ja vielä kovempia uhkia on syksyllä tulossa, jos toimenpiteet eivät ala purra pikaisesti.

Me hyvin tiedämme, että karjanjalostus on vuosikymmenien toimenpiteiden työtä ja rasvan laskeminen ja valkuaisten nostaminen on paljon vaikeampaa kuin nappulan kääntäminen lehmän kyljessä asteesta toiseen. Eli

jalostukselle tarvitaan aikaa, sopeutumiselle tarvitaan aikaa ja on otettava huomioon se, että tämän kesän sato voi olla huono, ensi kesän sato voi olla sitäkin huonompi.

Edelleen pohjoisessa on ihmetelty sitä, että karjanjalostus ei ole hankkiutunut neuvontakeskuksen suuntaan sillä innolla kuin karjan-tarkkailu, joka on saatu jo lähes kokonaisuudessaan maassamme neuvontakeskusten piiriin. Nimittäin ruokinnan, karjanjalostuksen ja karjantarkkailun yhteistyö olisi tässä vaiheessa äärimmäisen tärkeää.

Pohjoisessa on kaivattu myös aluepoliittista näkökulmaa. Nimittäin tämän tyyppinen ratkaisu hyvin monien muiden maataloutta supistavien ja maatalousväestön tulotasoa kaventavien toimenpiteiden osana on vaikuttamassa siihen suuntaan, että maaseutu ajetaan pikimmiten autioksi, sukupolvenvaihdoksia on entistä vähemmän ja viljelijäväestö ikääntyvää, mikä aiheuttaa totaalista autioitumista. Meidän olisi muistettava, että maatalouden harjoittajia tällä hetkellä kiusataan pohjoisessa erityisesti hyvin monilla muilla tekijöillä: tiukoilla kiintiöillä niin maidon kuin lihan osalta; pellonraivausverolla, vaikka siellä ei olla rehuomavaraisuudessa läheskään tarpeellisella tasolla; monenlaiset ympäristöverot, lannoiteverot, uhka ympäristössä ja myös tarve investoida nimenomaan lantaloiden parantamiseen. Lisäksi on vielä kansainvälinen kehitys, EY, Gatt jne., lisäämässä maatalouden piirissä työskentelevien epävarmuutta.

Tässä ei ole kyseessä ainoastaan pohjoinen asutus, vaan myös metsätalouden ja maatalouden liitännäiselinkeinojen, pienyritystojen ja muun, menestyminen. Nimittäin jos maatalousväki katoaa ja väestöpohja heikkenee vielä jonkin verran, sen jälkeen lähtevät palvelut ja myös muut elinkeinot käyvät siellä mahdottomiksi.

Tähänkin lakiesitykseen kaipaisi nimenomaan aluepoliittista näkökulmaa sen takia, että maan harvaanasutuilla pohjoisilla alueilla kyse on viimeisimmistä toimivista maalais-taloista, maataloista kylissä. Jos niissä tällaisella tilapäisellä häiriöllä, joka maatalouden yleisessä laskusuunnassa on nyt tapahtunut hyvän satovuoden johdosta, ajetaan jälleen kerran tiukille pienellä tulotasolla oleva viljelijäväestö, saamme myös kysellä, mitkä tahot myöhemmin tekevät siellä metsätyöt ja millä keinoina muut ammatit voidaan

tulevaisuudessa hoitaa niin, että maan asutuna säilyminen olisi myös tulevaisuudessa turvattu.

Maa- ja metsätalousministeri Pohjala: Arvoisa puhemies! Kun täällä nyt on oltu, niin ollaan vielä hetki. Joitakin kommentteja käytettyihin puheenvuoroihin.

Ensinnäkään en lainkaan kiellä sitä, ettei valtiovalta olisi osasyllinen siihen, että yli-tuotanto on kasvanut. Mutta kun joustoa tuotantoon annettiin, sillä ei kyllä tarkoitettu sitä, että ne tahot, joiden pitäisi myös kantaa vastuuta tuotantopolitiikasta, lähtivätkin tekemään hartiavoimin työtä tuotannon nostamiseksi yli sen, mitä joustoilla oli tarkoitettu.

Ed. Tiurille toteaisin, että kun puhutaan Suomen ja Ruotsin tilakoosta, niin lähtökoh- taero, se mistä on lähdetty liikkeelle, on niin tavattoman suuri, että näitä asioita on vaikea verrata keskenään, varsinkaan sen jälkeen, kun Ruotsi ilmeisesti on lopettamassa maa- talouden Tukholman yläpuolelta. Sinänsä rakenneasia meilläkin on tärkeä ja siihen täytyy uskaltaa ottaa kantaa, ei mennä sen asian ohi, niin kuin mentiin viimeksi.

Mitä eläkeläisten osuuteen tulee, se selviää maatalouslaskennassa, joka nyt suoritetaan. Me emme tällä hetkellä kovinkaan tarkasti sitä tiedä. Koska tiloja on vuokrattuna, ei ole varmasti tiedossa, kuka niitä viljelee jne. Olen samaa mieltä siitä, että eläkeläisten pitäisi olla eläkkeellä ja saada sellainen eläke, että sillä tulee toimeen. Tämä on yksi tapa ratkaista lyhyellä tähtäimellä näitä ongelmia.

Mitä tulee viljelijäin tulotasoon ja sen heikkenemiseen tässä yhteydessä, kysymys on lakimääräisestä maatalouden osuudesta. Ei sitä voida millään kiertää, se voidaan periä niin sanotusti kollektiivisesti, jos halutaan, mutta joka tapauksessa maatalous sen maksaa. Kysymys on siitä, että viljelijöiden pitäisi itsekkin ymmärtää, että tuottavat maailmanmarkkinahintaista tuotetta eikä hinta ei ole kovin kaksinen ja ettei yksityinen etu ja intressi ole tuottaa mahdollisimman paljon siitä huolimatta, että yhteinen etu siitä kärsii ja myös asianomaiset itse. Tässä mie- lestäni neuvonta nimenomaan on tehnyt vir- heen, koska ei ole ainakaan julkisuudessa korostanut sitä, mikä on yhteinen etu. Ni- menomaan on korostettu vain sitä, mikä yksityistalouden kannalta on edullista.

Karjanjalostuksesta puhuttiin paljonkin. Kyllä minä tiedän hyvin, että tuo laiva kääntyy hitaasti. Mutta jos sitä ei ruveta kääntämään, se ei käänny lainkaan. Eikä ole kulunut edes kuukautta siitä, kun eräs Suo- men karjanjalostuksen johtopaikoilla olevista henkilöistä kirjoitti jossakin lehdessä, että ennen kuin päättäjät antavat riittävän voi- makkaan impulssin, jalostus ei voi tehdä mitään. Jos jalostuksessa ei voida ajatella sitä, että kun kulutustottumukset ovat muut- tuneet, karjaa pitää yrittää jalostaa sen mu- kaan, niin meillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin antaa se impulssi. Se tulee nyt ja on toivottavasti tällaisena tarpeeksi voimakas. Julkisuudessa on viime aikoina esitetty vielä voimakkaampia, mutta maa- ja metsätalous- ministeriö ei halunnut siihen lähtä.

Mutta minä olen heittänyt tämän uhan esille, jotta ymmärrettäisiin, että kaikki se jalostusaines, mikä meidän keinosiemennyk- sessämme tällä hetkellä on käytettävissä, ei ole käyttökelpoista eikä edes valtaosa siitä. Se on kova paikka, mutta se täytyisi ymmär- tää. Meillä on hyviä esimerkkejä. Meillä on sellaisia karjoja, joitten rasvapitoisuus on 3,5—3,6—3,7 jne. Kyllä se mahdollista on. Se ei onnistu hetkessä. Mutta jos siihen ei lähdetä tositoimin, ei se onnistu koskaan.

Ed. Pulliainen selvitteli syntyjä syviä. Minä olen hänen kanssaan aika pitkälle samaa mieltä. Rypsiöljyasia on sikäli hanka- la, että tämän hetken kustannustaso on sellainen, että se ei onnistu, mutta periaate- ratkaisuna ja joissakin toisissa oloissa se varmasti saattaisi olla hyvä. Rypsiöljyä nyt- kin jo jonkin verran käytetään ja pitäisi käyttää enemmän, koska se on niin sanotus- ti luontoystävällistä.

Mitä tulee, ed. Siuruainen, lyhyen ja pit- kän aikavälin asioihin, asianlaita on aivan niin. Lyhyen aikavälin tarpeet eivät saisi eivätkä saakaan sivuuttaa pitkän aikavälin tarpeita. Nyt on vain käynyt niin, että hyvää tarkoittavat lyhyen aikavälin toimenpi- teet ovat johtaneet yhdessä hyvän sadon ja sen kanssa, että tätä käytettiin häikäilemät- tömästi hyväksi — viittaen vain teuraspaino- jen nostoihin — johtaneet siihen, että olem- me nyt tosiasian edessä, josta emme ympäri pääse. Esimerkiksi sianlihan vientikustannus- maksu poistuu välittömästi, kun päästään tavoiteuralle takaisin, ja se tapahtuu pelkäs- tään pudottamalla teuraspainot kymmenen

vuoden takaiselle tasolle. Ei siinä tarvita mitään muuta.

Minä vielä korostaisin sitä, ettei pidä liioitella asioita. Silloin kun tuotanto niin merkittävästi kasvaa kuin se on kasvanut, kyllä siitä viljelijöitten käteen yhtä ja toista jää; ei voi laskea niin, että tulotaso on se, mikä se olisi alemmalla tuotantotasolla, ja siitä otetaan nämä maksut pois. Tietysti myös tulot ovat kasvaneet. Silti tällaisten lakien säätäminen on valitettavaa, mutta se on tässä tilanteessa pakollista tavalla tai toisella. Minun mielestäni tämä on nyt se tapa, jolla asiaa täytyy lähestyä, jotta kaikki ne tahot, jotka ovat mukana maatalouden edistämisessä, todella ottavat kokonaisuuden huomioon ja pystytään puhaltamaan yhteen hiileen. Toinen vaihtoehto on sellainen lakimääräinen systeemi, joka on vielä puolta tiukempi kuin nykyinen, ja siihen ei kai kenelläkään ole halua.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Jos puolta tiukempi vaihtoehto on ainut, kyllä on syytä varmasti ministerille myös muistuttaa muista vaihtoehtoista, joita olisi syytä ainakin harkita: vaihtoehto, jolla käydään käsiksi sivuansioviljelijöihin ja niihin, joilla on monenlaiset tulolähteet verrattuna niihin, joilla ei ole muuta tulolähdettä kuin karja ja maatalous.

Tämähän on samalla alueellinen kysymys, niin kuin usein on keskusteltu. Missä määrin on harkittavissa alueellista toimeentuloturvaa eli etuoikeutta harjoittaa maataloutta pohjoisilla alueilla? Siellä on tilojen koko niin pieni, että niitten varassa Suomen yli-tuotanto ei suinkaan ole, vaan ne ovat lähinnä Etelä-Suomen suuret viljatilat, karjatilat ja myös sivuansioviljelijät. Ymmärrän, että on vaikea vetää rajaa, mutta voisi olla jokin portaittainen liukuva tulotasoasteikko, jota voitaisiin myös harkita ja tällä tavalla tuoda tällaista inhimillistä toimeentuloturvaa pohjoiseen. Siellä tarvitaan ihan samalla tavalla perheviljelijöille turvalakeja kuin aika-naan porotaloudelle ja luonnonmarjojen keräilylle on tehty Lapin läänin osalta. Tähän suuntaan tulisi edetä samanaikaisesti, jos käytetään myös näitä muita keinoja. On kohtuuttoman raakaa, jos tällä rasvalakien kiristyslinjalla mennään vain yksioikoisesti läpi maan eteenpäin.

Ed. Kalima: Arvoisa puhemies! Ministeri Pohjalalle haluaisin todeta, että maatalouskeskustelu aina, kun unohdetaan kuluttajanäkökulma, on yksipuolista. On todettava, että maatalouden ja ennen kaikkea elintarvikkeiden osuus kulutuksesta on noin 18 prosenttia, 18,4, ja tuottavuus kaikesta huolimatta on maataloudessa noussut noin 4 prosenttia vuosittain. Meillä arvion mukaan on 700 000 ylimääräistä peltotehtaaria, joten ne toimenpiteet, joista ministeri äsken puhui, näyttävät kovin riittämättömiltä. Näyttää myös siltä, että vaikka kerättäisiin vientimaksua jonkin verran lisää, emme pääse edes sille suhteelliselle tasolle, jolla olimme vuonna 1983.

Ongelma on se, että meidän maatalouspolitiikkamme on ollut varsin poukkoilevaa. Meiltä puuttuu sellainen johdonmukainen linja, joka ei rankaisisi viljelijää, mutta myös estäisi keinotteluluonteisen viljelyn ja sellaisen viljelyn, jota ei tehdä ikään kuin päätoimisesti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi asumisoikeusasunnoista ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin toiseen lakivaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 11) ja 12) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Nordman: Arvoisa puhemies, värderade talman! Den här propositionen gör det möjligt att sätta i gång med en begränsad produktion av bostadsrätter. Lagförslaget skall likväl ses som ett provisorium avsett för en övergångsperiod medan man utarbetar den slutliga modellen för bostadsrättssystemet. Med den reservationen har svenska riksdagsgruppen kunnat acceptera det föreliggande lagförslaget.

Svenska riksdagsgruppen har konsekvent talat för att när man inför den nya boendeformen bostadsrätter, så skall systemet byggas upp enligt den nordiska modellen. Det innebär att verksamheten baserar sig på ekonomiska föreningar med medlemsdemokrati, där medlemmarna själva spelar en aktiv roll. Så har det fungerat i 60—70 år i Sverige, Danmark och Norge, och så kan det också fungera hos oss.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on johdonmukaisesti painottanut, että kun uusi asuntomuoto, asumisoikeudet, otetaan käyttöön, on järjestelmä rakennettava pohjoismaisen mallin mukaisesti. Tämä merkitsee, että toiminta perustuu taloudellisiin yhdistyksiin, joissa vallitsee jäsenedemokratia ja joissa jäsenillä on aktiivinen rooli. Näin järjestelmä on toiminut 60—70 vuotta Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa, ja näin se voi toimia myös meillä.

En syvenny lakiesityksen yksityiskohtiin muuten kuin toteamalla, että esityksen rakenne on sellainen, ettei se vastaa niitä odotuksia, mitkä meillä ja asuntoa tarvitsevilla on oikeus asettaa tulevalle pysyväälle järjestelmälle. Siksi on hyvä, että oikeusministeriön on tarkoitus asettaa työryhmä, jonka tehtävänä on ehdotusten tekeminen pysyväksi lainsäädännöksi. Tällaisen lainsäädännön pitäisi, mikäli mahdollista, valmistua vielä tämän eduskuntakauden aikana.

Jag vill i varje fall peka på några centrala punkter, som svenska riksdagsgruppen ser som nödvändiga för att skapa ett fungerande system med bostadsrätter. Tanken att basen för systemet skall vara regionala medlemsföreningar är viktig dels för att skapa ett tryck inom kommunerna mot att underlätta och främja den prisreglerade bostadsproduktionen, dels mot att kartlägga behovet av bostäder och bostadstyper.

Organiseringen av systemet består av två huvudverksamheter: 1) bostadsproduktionen, som handhas av de regionala föreningarna, som bl.a. organiserar köerna, sparandet och byggandet och 2) bostadsrättsföreningarna, som består av dem, som fått bostäder och som närmast kan anses som förvaltningsföreningar, men som förverkligar en djup boendedemokrati.

Ur den bostadsbehövandes synvinkel skall det vara lätt att ansluta sig. Det skall räcka med att man anmäler sig, att man börjar spara och att man tilldelas ett könummer.

Systemet skall vara öppet för alla utan inkomst- eller åldersgränser. Men om man har så mycket egendom, förmögenhet, att man kan skaffa sig en egen bostad skall man inte kunna bli medlem.

Köerna bör organiseras av de regionala föreningarna. Könumreringen skall dock göras riksomfattande för att möjliggöra största möjliga smidighet vid bostadsbyte och när man byter boningsort.

Det tål vidare understrykas att all verksamhet inom systemet baseras på självkostnadsprincipen utan vinstintressen. Den skattemässiga behandlingen bör utformas enligt detta.

Asunnon tarvitsijan näkökulmasta liittymisen pitäisi olla helppoa. Tähän pitäisi riittää ilmoittautuminen, säästämisen aloittaminen ja jonotusnumeron saaminen. Järjestelmän pitäisi olla avoin kaikille ilman tuloja ikärajoja, mutta mikäli omaisuutta on niin paljon, että oman asunnon hankkiminen on mahdollista omin varoin, ei pitäisi voida liittyä jäseneksi.

Asunto-osuuskuntajärjestelmä ruotsalaisen eduskuntaryhmän toivomassa muodossa johtaisi huomattavaan kohtuuhintaisten asuntojen lisätuotantoon.

Haluan vielä korostaa, että pelko kohtuuttomien taloudellisten etujen voittamisesta valtion avulla on perusteeton. Hinnottelusäännöt myynnin yhteydessä estävät sen.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa kyllä tätä ensimmäistä askelta asunto-osuuskuntajärjestelmän toteuttamiseksi maassamme, mutta edellytämme, että valmisteluja pohjoismaisen mallin mukaisen pysyvän järjestelmän luomiseksi kiirehditään.

Värderade talman! Bostadsrättssystemet i den form som vi föreslår skulle leda till en avsevärt ökad produktion av bostäder till rimligt pris. Det tål vidare sägas, att farhågor för att bostadsrättsinnehavare oskäligt skulle vinna ekonomiska fördelar med hjälp av statens andel är ogrundade. För sådant sätter reglerna för prissättningen vid en eventuell försäljning stopp.

Svenska riksdagsgruppen stöder nog det här förslaget, detta första steg mot förverkligande av bostadsrätter i vårt land, men förutsätter att beredningen av det permanenta systemet enligt nordisk modell påskyndas.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Tarkoitukseni oli jonkin verran käsitellä asumisoikeusasuntoja, mutta siltä osin voin melkein suoraan yhtyä siihen, mitä ed. Nordman sanoi.

Asuntotilanne on meillä päästetty niin vakavaksi, että rohkeita ja kipeitäkin tekoja tarvitaan. Erityisesti nuoret on Helsingin asuntomarkkinoilla ajettu niin kohtuuttomaan tilanteeseen, että oikein ihmettelee, miksi näkyvämpää kapinointia ei esiinny.

Hallitus esittää nyt Helsingissä toteutetun hitas-sääntelyn ulottamista koko maahan. Sekä hitas- että osittain kyllä myös nämä asumisoikeusasunnot merkitsevät asukkaalle huomattavaa taloudellista tukea hänen asumiseensa.

Haluan eduskunnan pöytäkirjaa varten kuitenkin huomauttaa, että erityisesti hitas-järjestelmään sisältyy asuntopoliittinen ongelma, jota paremman nimen puutteessa kutsun vankilaefektiksi. Se on peräisin siitä, että tuki lakkaa, jos muuttaa pois asunnosta. Tuen loppuminen ei sinänsä ole ehkä mikään vääryys. Olisi oikeastaan aivan oikeudenmukaista, että oman taloudellisen tilan parantua olisi seuraavien vuoro päästä nauttimaan tuesta. Ongelma on siinä, että tuen loppuminen on riippuvainen asunnon vaihtamisesta. Se kannustaa tai eräiden henkilöiden osalta jopa pakottaa pysymään vanhassa asunnossa, vaikka asunto ei elämäntilanteen muututtua enää olisi kokonsa tai sijaintinsa puolesta sopiva. Muuttaminen pois hitas-asunnosta vastaavan suuruiseen kovan rahan asuntoon saattaa maksaa usean vuoden palkan. Tämän takia ihmiset pyrkivät pysymään tässä asunnossa, vaikka se olisi epätarkoituksenmukaista.

Vankilaefektin aiheuttaminen on asumisen tukimuotojen vakava heikkous, jota pitäisi mahdollisuuksien mukaan välttää. Vankilaefekti merkitsee huomattavia hyvinvointitapioita tuhansien ihmisten joutuessa asumaan aivan väärän kokoisissa asunnoissa. Se on osasyynä liikenteen kasvuun, sillä työpaikan vaihtuessa toiselle puolelle kaupunkia tai jopa toiseen kuntaan on halvempaa alistua

pitkään työmatkaan kuin vaihtaa asuntoa ja luopua tuesta.

Ennustankin, että hitas-järjestelmästä, kun siitä on riittävästi kokemuksia saatu, tullaan luopumaan, sillä se jäykistää asuntomarkkinoita ja johtaa tilanteeseen, jossa tuhannet ihmiset asuvat vääränlaisissa asunnoissa.

Arvoisa puhemies! Maamme muuttovoitoalueilla puute asunnoista on nostanut asuntojen hinnat paljon yli rakennuskustannusten. Asuntopoliitiikan keskeinen tavoite on leikata tämä erotukseksi jäävä kantohinta pois. Molemmat lait, sekä hitas-asuntolaki että asunto-oikeuslaki, ovat tässä tapauksessa oikean suuntaisia, mutta huonosti toteutettuina saattavat olla kömpelöitä ja johtaa huonoon lopputulokseen. Ratkaisua ei tulisi etsiä asuntokohtaisesti, vaan henkilökohtaisesti asumistuesta, joka noudattelisi elämäntilanteen muutoksia eikä pakottaisi asumaan määrättyssä asunnossa.

Asuntojen kohtuuttomiin hintoihin pitäisi käyttää leikkuria samanlaisella ennakkoluottomuudella, jolla aikanaan toteutettiin torpparivapautus. Leikkurin kohteeksi pitäisi kuitenkin joutua ei vain uusien asuntojen, vaan kaikkien, myös vanhojen asuntojen, jotta vankilaefektiä ei tietyn asuntotyypin osalta syntyisi. Se merkitsisi kyllä hyvin railakasta puuttumista omistusoikeuteen, mutta siitä hyötyisi valtaosa kansalaisista, moni niistäkin, joiden asunnon arvoon näin puututtaisiin, sillä harva asuntoa myydessään muuttaa sitä rahaksi, vaan yleensä tarkoituksena on muuttaa toiseen asuntoon.

Suomalaisen asuntopoliitiikan heikkouksiin kuuluu, ettei poliitikoilla ole rohkeutta puutua jakauman toiseen päähän, yliväljään asumiseen. Kun asuntokanta lyhyellä aikavälillä on jokseenkin vakio, yksien väljän asumisen kääntöpuoli on toisten asuntopula. Emme voi antaa yhdelle väestöryhmälle lisää pinta-alaa, jollemme tavalla tai toisella ota sitä joltakulta muulta pois.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi asunto-oikeusjärjestelmästä. Se muoto, jota hallitus esittää, ei oikeastaan ole asunto-oikeus- tai asunto-osuuskuntajärjestelmä, vaan eräänlainen panttivuokrajärjestelmä ja sellaisena saattaa olla jopa epäoikeudenmukainen, koska se merkitsee vain sitä, että aravavuokra-asuntoihin hieman parempituloiset pääsevät pantin avulla ikään kuin ohittaen jonossa, mutta siinä ei ole niitä myönteisiä, asumis-

kulttuuria muuttavia vaikutuksia, joita sillä tulisi olla.

Arvoisa puhemies! Vaikka vihreät hyvin voimakkaasti kannattavat asumisoikeusjärjestelmää, olen sen suhteen hieman pessimistinen. Se on järjestelmä, joka toimii hyvin maassa, missä ei ole asuntopulaa, mutta se on järjestelmä, joka ei juurikaan kestä asuntojen niukkuutta ja saattaa joskus osoittautua sellaisessa asuntotilanteessa, joka meillä Suomessa tällä hetkellä on, hyvinkin haitalliseksi ja haitalliseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään toiseen lakivaliokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

toiseen lakivaliokuntaan

11) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain muuttamisesta

toiseen lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta

12) Hallituksen esitys n:o 61 laiksi yhtiöjärjestykseen perustuvasta kunnan lunastusoikeudesta ja osakkeiden enimmäishinnoista ja laiksi leimaverolain 57 §:n muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan

13) Asetus 27 päivältä huhtikuuta 1990 museoviraston eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä nimien muuttamisesta (A n:o 8)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 19.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

